

**Aktywne programy
przeciwdziałania bezrobociu
realizowane w województwie wielkopolskim
finansowane ze środków Funduszu Pracy**

Rynek pracy w województwie wielkopolskim	4
Charakterystyka bezrobocia w Wielkopolsce.....	6
Kategorie bezrobotnych.....	5
Popyt na pracę – charakterystyka pracodawców.....	7
Zastosowanie środków Funduszu Pracy i aktywna polityka rynku pracy w latach	
1999 - 2004.....	7
Zadania Funduszu Pracy	7
Publiczne służby zatrudnienia.....	11
Struktura wydatkowania środków Funduszu Pracy	13
Zakres i obszary wspierania Funduszu Pracy	19
Aktywna polityka rynku pracy w województwie wielkopolskim.....	22
Aktywizacja osób bezrobotnych.....	22
Polityka rynku pracy a grupy zwiększonego ryzyka.....	29
Lokalne inicjatywy w ramach powiatowych programów rynku pracy	32
Efektywność zatrudnieniowa i ocena skuteczności	34
Podsumowanie	40

Rynek pracy w województwie wielkopolskim

Analiza rynku pracy obejmuje lata 1999-2004, ponieważ w 1999 roku, na skutek reformy administracyjnej, powstało województwo wielkopolskie w obecnych granicach.

Na koniec roku 1999 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie wielkopolskim wynosiła 164639 osób i corocznie wzrastała aż do marca 2003 r., kiedy – z nieznacznymi wahaniami – zaczęła spadać, by w grudniu 2004 roku osiągnąć liczbę 232251 osób. Stopa bezrobocia wzrosła w tym czasie z 10,5% do 16,2%. Taki odsetek bezrobotnych w stosunku do ludności czynnej zawodowo plasował województwo wielkopolskie na 4 miejscu wśród województw o najniższej stopie bezrobocia (po mazowieckim 15%, małopolskim 15%, podlaskim 15,9%). Średnia stopa bezrobocia dla całego kraju wyniosła na koniec grudnia 2004 roku 19,1%.

Stopa bezrobocia na koniec roku 2004 w poszczególnych powiatach Wielkopolski

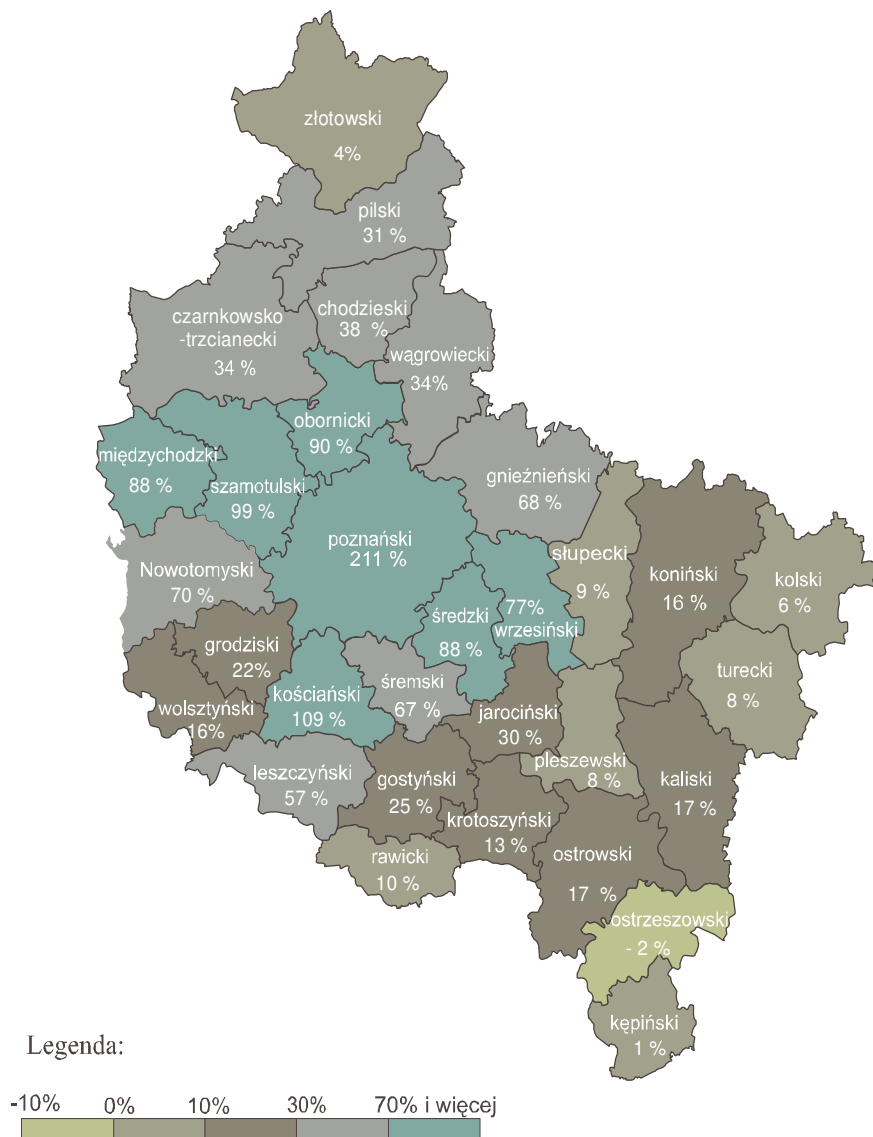
Uwaga.

Powiaty: kaliski, koniński, leszczyński, poznański
- łącznie ziemski i grodzki

Na terenie województwa wielkopolskiego na koniec roku 2004 najniższa stopa bezrobocia wystąpiła w powiatach: poznańskim 7,8%; kępińskim 9,2%; grodziskim 11,0%; wolsztyńskim 11,4%. Natomiast najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: złotowskim 26,8%; wągrowieckim 26,1%, kolskim 24,9%.

W porównaniu do 1999 roku, w 2004 roku największy procentowy wzrost liczby bezrobotnych wystąpił w powiatach: poznańskim 211%, kościańskim 109%, szamotulskim 99%, obornickim 90%. Najmniejszy procentowy wzrost liczby bezrobotnych wystąpił natomiast w powiatach: kępińskim 1%, złotowskim 4%, kolskim 6%. Jedynie w powiecie ostrzeszowskim liczba bezrobotnych w stosunku do roku 1999 spadła o 2%.

Procentowy wzrost liczby bezrobotnych w roku 2004 w stosunku do 1999 roku

Charakterystyka bezrobocia w Wielkopolsce

Kategorie bezrobotnych

Bezrobotne kobiety

W województwie wielkopolskim liczba bezrobotnych kobiet w grudniu 2004 roku wynosiła 127938 osób (96696 osób w grudniu 1999 roku), przy czym procentowy udział kobiet w grupie bezrobotnych wyniósł 55,1% (58,7% w grudniu 1999 roku). Najwyższy odsetek bezrobotnych kobiet w stosunku do ogółu bezrobotnych w grudniu 2004 r. odnotowano w powiatach: kępińskim 72,8%, krotoszyńskim 59,7%, obornickim 59,1%. Tylko w dwóch powiatach wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni: grodziski 58,5%, wolsztyński 51,4%.

Bezrobotna młodzież

Najliczniejszą grupą wiekową wśród bezrobotnych Wielkopolski stanowiły osoby między 15 a 24 rokiem życia. Liczba bezrobotnej młodzieży wyniosła na koniec 2004 roku 63654 osoby, natomiast na koniec 1999 roku 59097 osoby. Procentowy udział młodzieży w populacji bezrobotnych zmniejszył się z 35,9% w 1999 roku do 27,4% w roku 2004.

Bezrobotni z terenów wiejskich

Liczba bezrobotnych mieszkających na wsi na koniec 2004 roku wyniosła 105810 osób, co stanowiło 45,6% ogółu bezrobotnych (w 1999 roku – 48%). W 2004 roku kobiety stanowiły 54,4% bezrobotnych mieszkających na wsi (na koniec 1999 roku – 57,8%). W stosunku do roku 1999 populacja bezrobotnych z terenów wiejskich zwiększyła się o 25602 osoby.

Bezrobotni długotrwale

Z analizy bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy wynika, że największą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W 1999 roku odsetek długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 34,7%, natomiast w 2004 roku 48,4%.

Bezrobotni niepełnosprawni

Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych kształtowała się na koniec 1999 roku na poziomie 2507 osób. Liczba ta co roku wzrastała aż do poziomu 6109 osób w roku 2004, tj. wzrost o 143,7%.

Popyt na pracę – charakterystyka pracodawców

Orientacja na pracodawcę pozwala efektywniej realizować programy zmniejszania poziomu bezrobocia i przeciwdziałania jego skutkom. Przedsiębiorcy tworzący miejsca pracy są coraz częściej pytani przez instytucje rynku pracy o to, jakich pracowników sobie życzą, jakich chcą lub muszą zwolnić, jaką politykę zatrudnienia prowadzą.

Z przeprowadzonych badań wynika, że pracodawcy niechętnie widzą wśród swoich pracowników byłych długotrwale bezrobotnych, co potwierdza tezę, że osoby te są trudne do aktywizacji. Minimalny udział tej grupy osób w zatrudnieniu wynika zarówno z faktu, że oni sami są słabo zmotywowani do poszukiwania pracy i stracili nadzieję na jej znalezienie, jak też z tego, że pracodawcy niechętnie zatrudniają ludzi, którzy mają długą przerwę w zatrudnieniu, uznając, że ich zdolność do wykonywania zawodu jest niższa i nie będą potrafili sprostać nakładanym na nich obowiązkom.

Wskazania pracodawców odnośnie powodów przyjęć do pracy nowych pracowników potwierdzają generalnie poprawę w 2004 roku sytuacji gospodarczej przedsiębiorców, która pozwalała m.in. na rozwój działalności firm, poprzez tworzenie oddziałów, filii, uruchamianie handlu zagranicznego.

Według opinii pracodawców ankietowanych przez Wojewódzki Urząd Pracy najłatwiej znaleźć pracę osobom z doświadczeniem zawodowym, które ktoś poleci, elastycznym, umiejącym się dostosować. Pracodawcy cenią ludzi doświadczonych i najlepiej już sprawdzonych w innej pracy, aktywnie szukających pracy, osoby młodsze, lepiej wykształconych, dobrze znających języki obce.

Zastosowanie środków Funduszu Pracy i aktywna polityka rynku pracy w latach 1999 - 2004

Zadania Funduszu Pracy

Zadania realizowane przez urzędy pracy mające na celu łagodzenie skutków bezrobocia (zadania obligatoryjne) oraz prowadzenie aktywnej polityki na rynku pracy (zadania fakultatywne) finansowane są z Funduszu Pracy a po akcesji Polski do Unii Europejskiej również z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Fundusz Pracy działa od 1 stycznia 1990 roku jako państwowy fundusz celowy, którego dysponentem jest Minister Gospodarki i Pracy.

Priorytety polityki rynku pracy muszą być zgodne z ustawodawstwem unijnym, które nakłada na państwa członkowskie obowiązek uruchamiania działań promujących aktywne formy walki z bezrobociem ze szczególnym naciskiem na tworzenie ofert edukacyjnych, które umożliwiają stałe dostosowanie umiejętności pracowników do potrzeb rynkowych.

Narodowa Strategia Zatrudnienia jest dostosowana do jej europejskiego odpowiednika poprzez:

- szczególny nacisk na osiągnięcie pełnej zdolności zatrudnienia zwłaszcza grup znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy (kobiety, osoby długotrwale bezrobotne, młodzież, absolwenci szkół i uczelni, osoby niepełnosprawne);
- promocję przedsiębiorczości;
- dążenie do osiągnięcia pełnej zdolności adaptacyjnej i mobilności (dostosowanie umiejętności pracownika do wymagań rynku pracy i świadomość konieczności poszukiwania pracy nie tylko w swoim miejscu zamieszkania);
- wyrównywanie szans na rynku pracy poprzez zakaz dyskryminacji kogokolwiek ze względu na płeć, stopień sprawności fizycznej, pochodzenie społeczne czy orientację seksualną.

Zmiana podejścia do aktywizacji bezrobotnych jest widoczna w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004 r. Nr 99, poz. 1001), która zaczęła funkcjonować od 1 czerwca 2004 roku. Ustawa ma na celu wprowadzenie bardziej elastycznego podejścia do zatrudnienia oraz ułatwienie znalezienia pracy osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji.

Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy przewiduje następujące formy przeciwdziałania bezrobociu:

I grupa – dotycząca poradnictwa zawodowego i pośrednictwa pracy

Poradnictwo zawodowe świadczone jest w formie porad indywidualnych i grupowych. Z poradnictwa mogą korzystać zarówno bezrobotni (czyli osoby spełniające kryteria niezbędne do uzyskania statusu bezrobotnego), jak i osoby poszukujące pracy. Polega ono na pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu lub odpowiedniej oferty. W ramach poradnictwa osoba korzystająca z pomocy może np. zostać skierowana na specjalistyczne badania umożliwiające wydanie opinii o przydatności do określonego zawodu czy stanowiska. Koszty badań pokrywa urząd pracy.

Pośrednictwo pracy prowadzone jest nieodpłatnie przez urzędy pracy, agencje pośrednictwa oraz Ochotnicze Hufce Pracy. Placówki prowadzące pośrednictwo zbierają oferty od pracodawców, inicjują również kontakty pracodawców z bezrobotnymi i poszukującymi pracy. Prowadzenie pośrednictwa obejmuje też informowanie bezrobotnych o przysługujących im prawach i o ich obowiązkach.

Usługi EURES (sieć EURES - sieć europejskich służb zatrudnienia) polegają na pomocy osobom bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu odpowiedniego

zatrudnienia na obszarze Unii Europejskiej i krajów, z którymi UE zawarła umowy o swobodnym przepływie osób.

II grupa dotycząca – aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu

Osoba bezrobotna może zostać skierowana na **szkolenie**. Szkolenie daje możliwość nabycia kwalifikacji zawodowych (w przypadku braku kwalifikacji) lub zmiany czy też uzupełnienia kwalifikacji (gdy dotychczas posiadane kwalifikacje były niewystarczające dla znalezienia zatrudnienia).

Refundacja kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy - taką refundację może otrzymać pracodawca, który zatrudnia (przez 12 miesięcy w pełnym wymiarze czasu pracy) skierowanego do pracy bezrobotnego. Wysokość refundacji określa umowa zawarta z urzędem pracy. Refundacja nie może przekroczyć 300% przeciętnego wynagrodzenia.

Prace interwencyjne oznaczają zatrudnienie bezrobotnego przez pracodawcę, które nastąpiło w wyniku umowy zawartej z urzędem pracy mającej na celu wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, do których zaliczamy:

- bezrobotnych do 25 roku życia,
- długotrwale bezrobotnych,
- bezrobotnych powyżej 50 roku życia,
- bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych,
- bezrobotnych samotnie wychowujących dziecko do lat 7,
- bezrobotnych niepełnosprawnych.

Roboty publiczne to zatrudnienie bezrobotnego w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy przy wykonywaniu prac mających na celu reintegrację zawodową i społeczną, określoną na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym. Roboty publiczne mogą być organizowane przez:

- ośrodki pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe statutowo zajmujące się problematyką: ochrony środowiska, kultury, oświaty, sportu turystyki, opieki zdrowotnej, bezrobocia oraz pomocy społecznej,
- spółki wodne i ich związki, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych, organizacji pozarządowych, spółek wodnych i ich związków.

Staż to nabywanie przez bezrobotnego umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy

z pracodawcą. Warunkiem skierowania bezrobotnego do odbycia stażu jest brak doświadczenia zawodowego w miejscu pracy. Bezrobotny może odbywać staż przez okres nie przekraczający 12 miesięcy. Na staż mogą zostać skierowani:

- bezrobotni do 25 roku życia,
- bezrobotni w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie lub innym dokumencie poświadczającym ukończenie szkoły wyższej, którzy nie ukończyli 27 roku życia.

Przygotowanie zawodowe oznacza zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy według uzgodnionego programu pomiędzy starostą, pracodawcą a bezrobotnym. Warunkiem skierowania bezrobotnego do odbywania przygotowania zawodowego w miejscu pracy, jest brak kwalifikacji dostosowanych do potrzeb rynku pracy.

Starosta może również dokonywać z Funduszu Pracy przez okres do 12 miesięcy **zwrotu kosztów przejazdu** z miejsca zamieszkania i powrotu do miejsca zatrudnienia oraz **zwrotu kosztów zakwaterowania**.

Starosta ze środków Funduszu Pracy może przyznać bezrobotnemu jednorazowo **środki na podjęcie działalności gospodarczej** oraz refundować koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa dotyczących podjęcia tej działalności.

Ponadto Starosta może zawrzeć z pracodawcą umowę, na podstawie której pracodawcy zostaną **jednorazowo zrefundowane poniesione koszty z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne** zatrudnionej osoby bezrobotnej.

Bezrobotnemu, który posiada prawo do zasiłku, przysługuje także **dodatek aktywizacyjny**, jeżeli podejmie on zatrudnienia na skutek skierowania przez urząd pracy bądź też z własnej inicjatywy.

Starosta, na wniosek bezrobotnego, który w okresie 6 miesięcy od zarejestrowania w powiatowym urzędzie pracy podjął dalszą naukę w szkole ponadpodstawowej lub ponadgimnazjalnej dla dorosłych albo w szkole wyższej w systemie studiów wieczorowych lub zaocznych, przyznaje **stypendium** w wysokości 40% zasiłku dla bezrobotnych.

Osobie bezrobotnej samotnie wychowującej co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia, starosta może **refundować koszty opieki nad dzieckiem**.

Przed 1 czerwca 2004 roku funkcjonowała ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu, która dawała moc prawną aktywnym formom przeciwdziałania bezrobociu, obecnie już nie istniejącym.

Umowy absolwenckie to narzędzie tworzenia dodatkowych miejsc pracy stałej, które polegało na zatrudnieniu przez pracodawcę bezrobotnego absolwenta przez okres do 12

miesiący, jeżeli zatrudnienie nastąpiło w wyniku umowy zawartej między urzędem pracy a pracodawcą. Podczas takiego zatrudnienia urząd pracy zwracał pracodawcy część poniesionych kosztów wynagrodzenia w wysokości uprzednio uzgodnionej, nieprzekraczającej jednak kwoty zasiłku dla bezrobotnych oraz składki na ubezpieczenie społeczne.

Pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej mogli otrzymać bezrobotni lub pracownicy w okresie wypowiedzenia, zwalniani z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Wysokość pożyczki nie mogła przekraczać 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Pożyczki na zorganizowanie dodatkowych miejsc pracy udzielane były pracodawcom. Wysokość pożyczki na utworzenie jednego, dodatkowego miejsca pracy nie mogła przekraczać 20-krotnego przeciętnego wynagrodzenia.

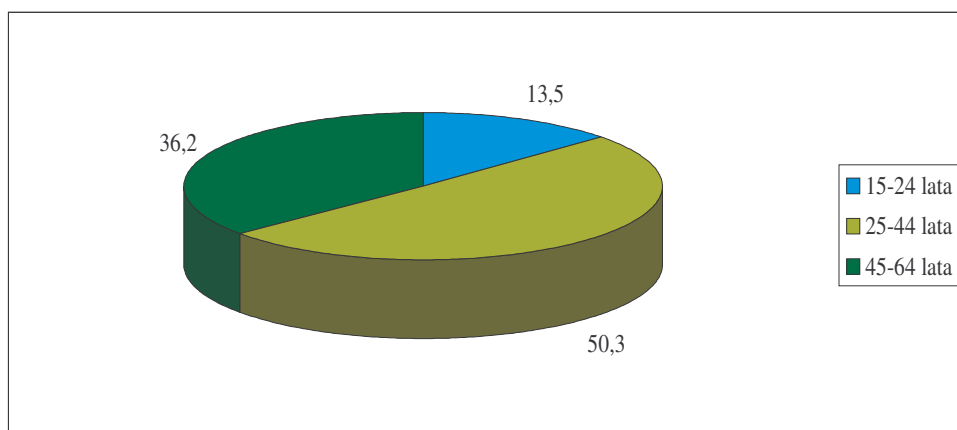
Pracodawca, w tym również samorząd lokalny, lub organizacja zajmująca się problematyką zatrudnienia mogła zainicjować, a następnie realizować **program specjalny**, który był szczególną formą promocji zatrudnienia. Programem specjalnym mogły być objęte osoby, które z uwagi na ich kwalifikacje zawodowe oraz sytuację na lokalnym rynku pracy są zagrożone długotrwałym bezrobociem oraz jego skutkami.

Publiczne służby zatrudnienia

Osiągnięcie pozytywnych efektów w polityce rynku pracy uwarunkowane jest współdziałaniem głównych partnerów rynku pracy – przede wszystkim władz samorządowych, organizacji skupiających przedsiębiorców, a także innych organizacji zainteresowanych problematyką społeczną i problematyką rynku pracy w regionie.

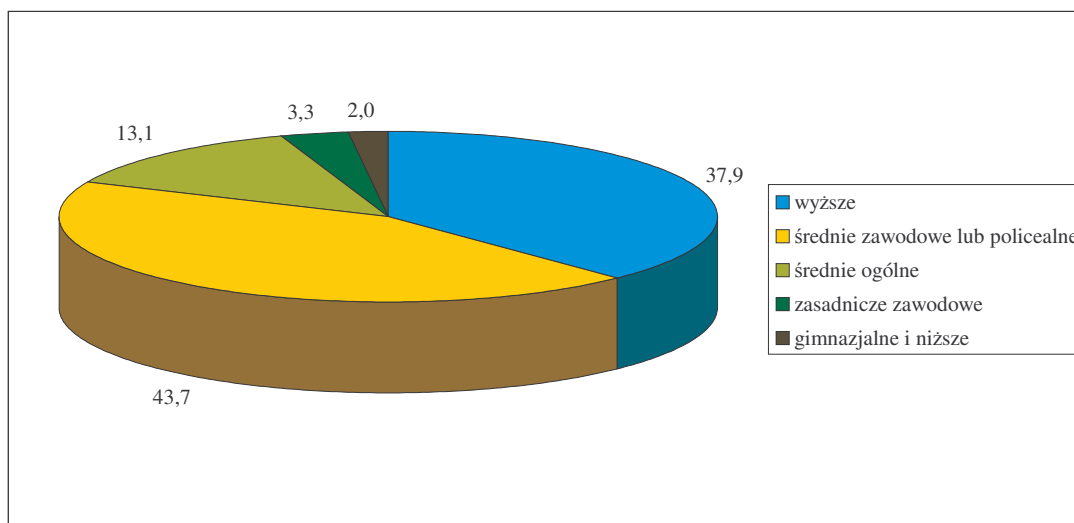
Analizując zatrudnienie w powiatowych urzędach pracy w województwie wielkopolskim, będące swoistą siłą napędową pracy urzędów, ponad połowa pracowników jest w wieku 25 – 44 lata (50,3%). 36,2% stanowią osoby w wieku 45 – 64 lata, natomiast najmniejszy odsetek (13,5%) to osoby w wieku 15 – 24 lata.

Pracownicy powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim według wieku

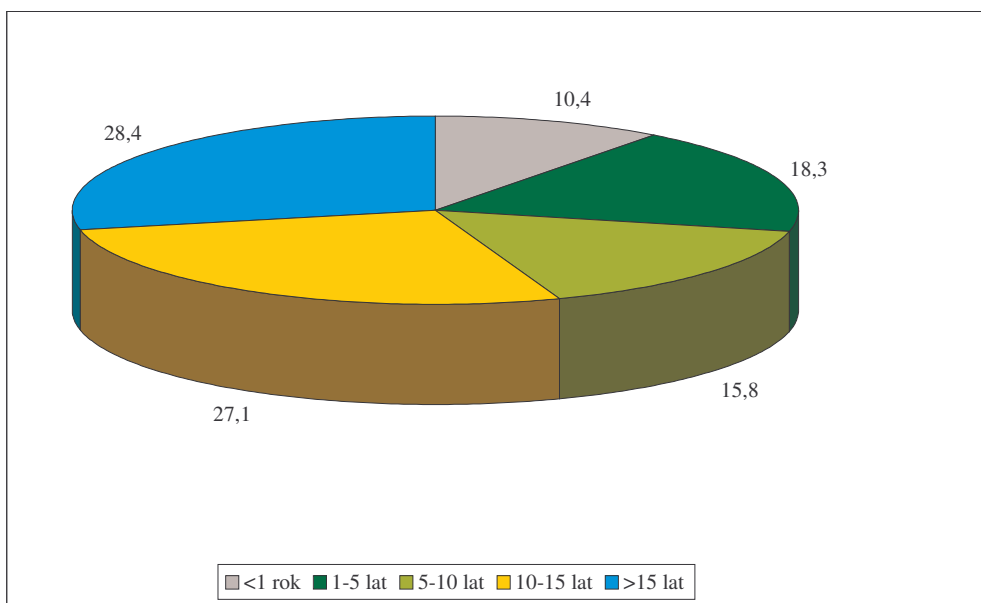
Największy odsetek pracowników powiatowych urzędów pracy według wykształcenia, stanowią pracownicy z wykształceniem średnim zawodowym lub policealnym (43,7%) oraz wyższym (37,9%). Zdecydowanie mniejszą grupę tworzą osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (13,1%), zasadniczym zawodowym (3,3%) oraz gimnazjalnym i niższym (2,0%). Powyższe proporcje wskazują na potrzebę zatrudniania w urzędach pracy większej liczby osób o wykształceniu specjalistycznym, a nie ogólnym.

Pracownicy powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim według wykształcenia

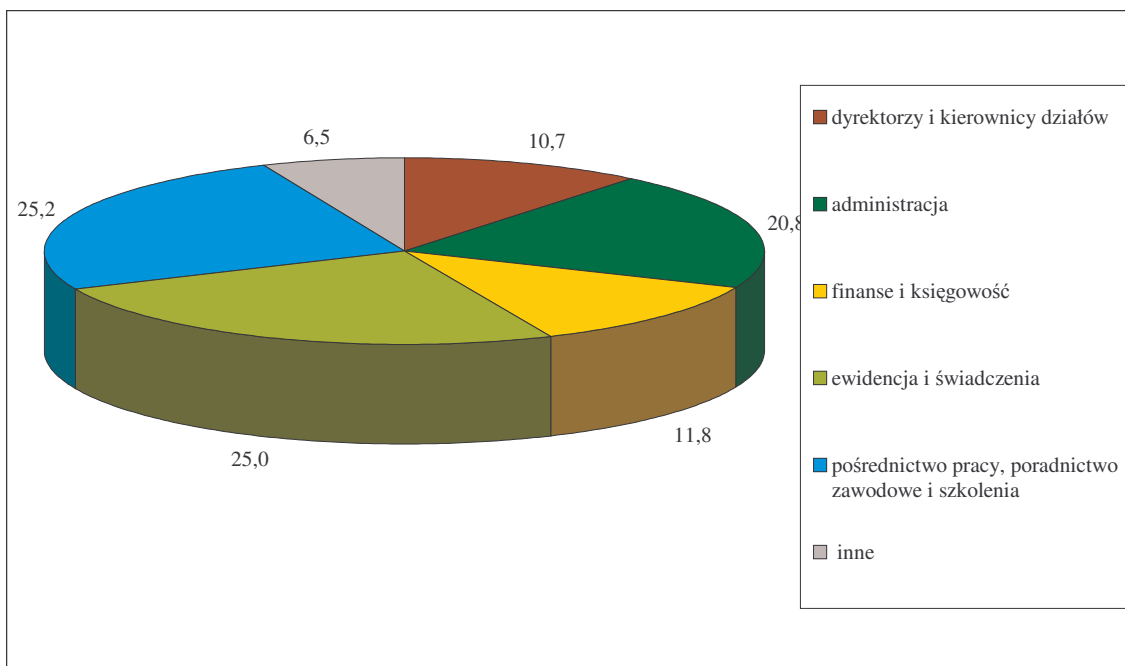
Jeśli chodzi o staż pracy, to ponad połowę (55,5%) stanowią osoby ze stażem 10-15 lat oraz powyżej 15 lat, 15,8% to osoby ze stażem 5-10 lat, a 18,3% osób pracuje od roku do pięciu lat. Najmniejszą grupę stanowią osoby ze stażem pracy poniżej jednego roku (10,4%).

Pracownicy powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim według stażu pracy.

Analizując natomiast służby zatrudnienia pod względem wykonywanej pracy, najwięcej osób zajmuje się pośrednictwem pracy (25,2%) oraz ewidencją i obsługą świadczeń (25%). Nieco mniej osób (20,8%) zajmuje się administracją. Z kolei pracownicy działów finansów i księgowości stanowią 11,8%, a dyrektorzy i kierownicy działów 10,7%.

Pracownicy powiatowych urzędów pracy w województwie wielkopolskim według zajmowanego stanowiska.

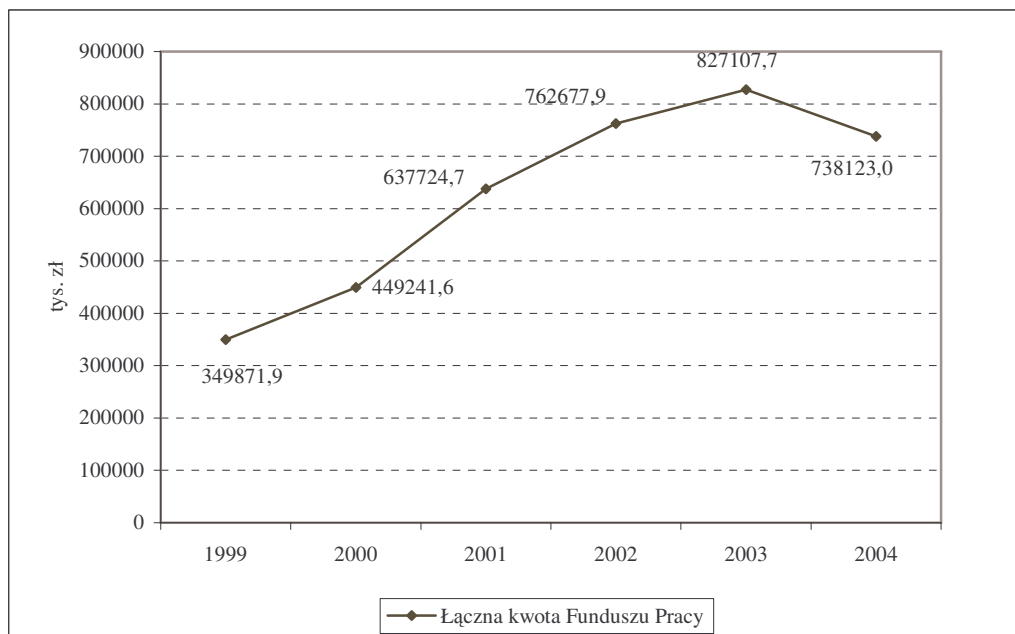

Warto również dodać, że najmniejsza liczba bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy przypada w powiatach: rawickim – 641, średzkim – 655 i śremskim – 695 osób. Natomiast największa liczba osób bezrobotnych przypadających na jednego pośrednika pracy odnotowano w powiatach: pilskim - 3531, międzychodzkiem - 3122 i wągrowieckim – 3077 osób. Średnia dla województwa wielkopolskiego wynosi natomiast 1973 bezrobotnych na jednego pośrednika pracy.

Struktura wydatkowania środków Funduszu Pracy

Wydatki Funduszu Pracy w latach 1999 – 2004 w województwie wielkopolskim, zarówno jeśli chodzi o kwotę jak i o procentowy udział poszczególnych wydatków, kształtowały się na bardzo zróżnicowanym poziomie. W 1999 roku kwota, jaką dysponował Fundusz Pracy, wynosiła zaledwie 349871,9 tys. zł, jednakże z roku na rok zwiększała się, by w roku 2003 osiągnąć poziom 827107,7 tys. zł. W roku 2004 kwota ta uległa zmniejszeniu do 738123 tys. zł.

Kwoty, jakie posiadał Fundusz Pracy w latach 1999 – 2004 w województwie wielkopolskim

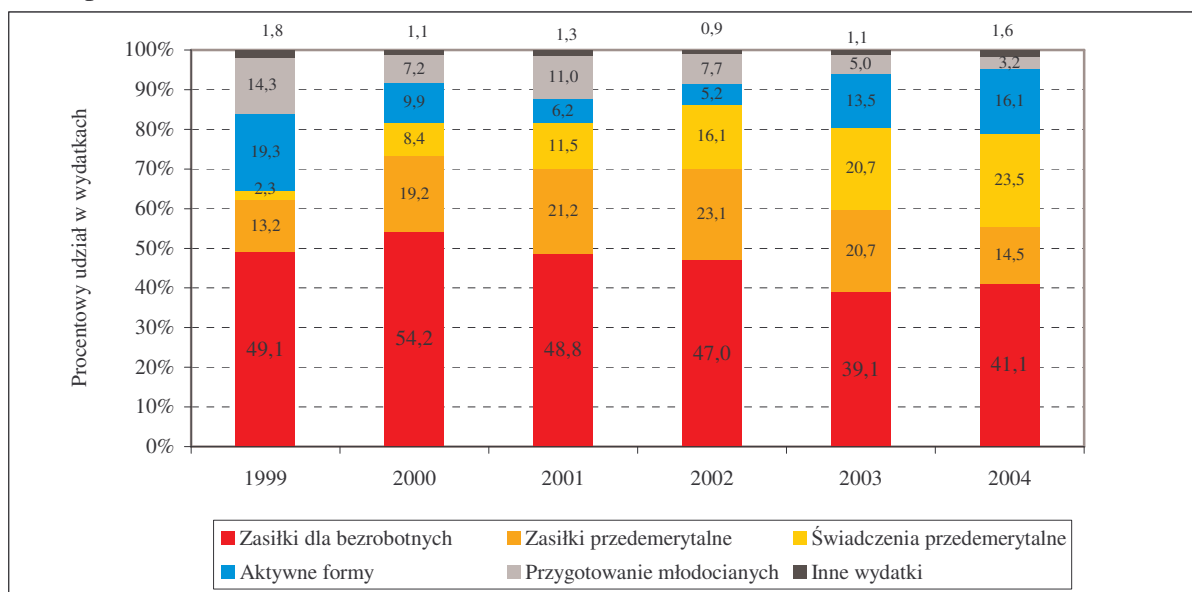

Analizując poszczególne wydatki Funduszu Pracy zauważyć można, że mimo tendencji malejącej, największy procent, co roku stanowią wydatki na zasiłki dla bezrobotnych (w 1999 r. było to 49,1% ogólnej sumy, a w roku 2004 41,1%). Największy wzrost zanotowano w zakresie świadczeń przedemerytalnych, z 2,3% w roku 1999 do aż 23,5% w roku 2004. Największy spadek odnotowano natomiast w wydatkach na refundację wynagrodzeń pracowników młodocianych. Na początku badanego okresu wydatki te stanowiły 14,3% ogółu wydatków Funduszu Pracy, natomiast w roku 2004 zaledwie 3,2%. Wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w ogólnych wydatkach Funduszu Pracy w roku 1999 wynosiły 19,3%, a w roku 2004 16,1%. Tak, więc ogólny udział nie zmienił się wiele, jednakże analizując wydatki na aktywne formy rok po roku zaobserwować można tendencję spadkową w latach 1999 – 2002 do poziomu zaledwie 5,2%, natomiast w latach 2002-2004 tendencję zwyżkową do poziomu 16,1%.

Analizując wydatki Funduszu Pracy należy wyraźnie zaznaczyć, że wydatki na świadczenia obligacyjne stanowią: w 1999 r. 64,6%, a w 2004 r. 79% całej kwoty. Podkreślić należy, że wydatki na aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu stanowią wielkość limitowaną na dany rok budżetowy ustalony przez Ministra Gospodarki i Pracy.

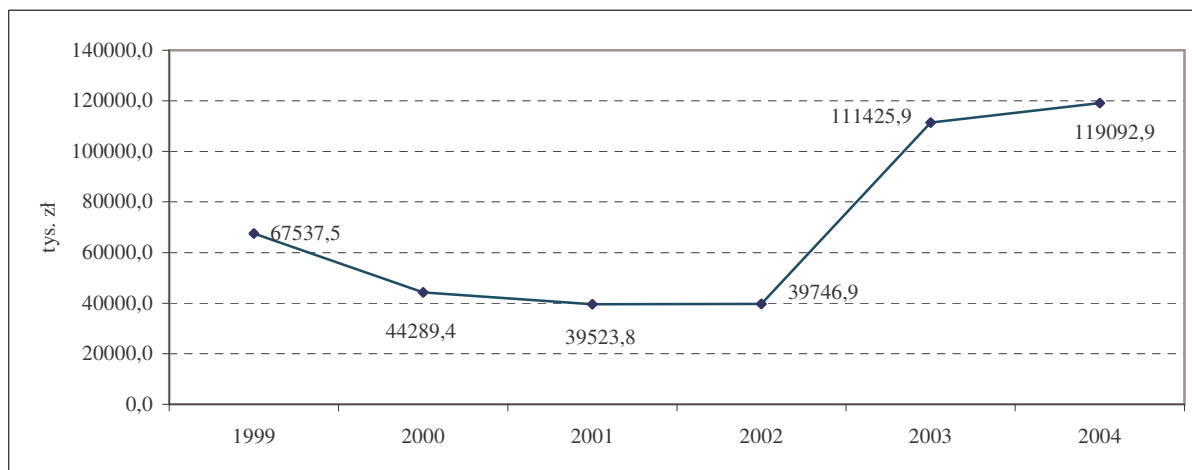
Porównywanie procentowego udziału poszczególnych form w ogólnej kwocie wydatków Funduszu Pracy jest mylące, ponieważ tak duży wpływ ma kwota zasiłków i świadczeń przedemerytalnych.

Procentowy podział wydatków Funduszu Pracy w latach 1999 – 2004 w województwie wielkopolskim

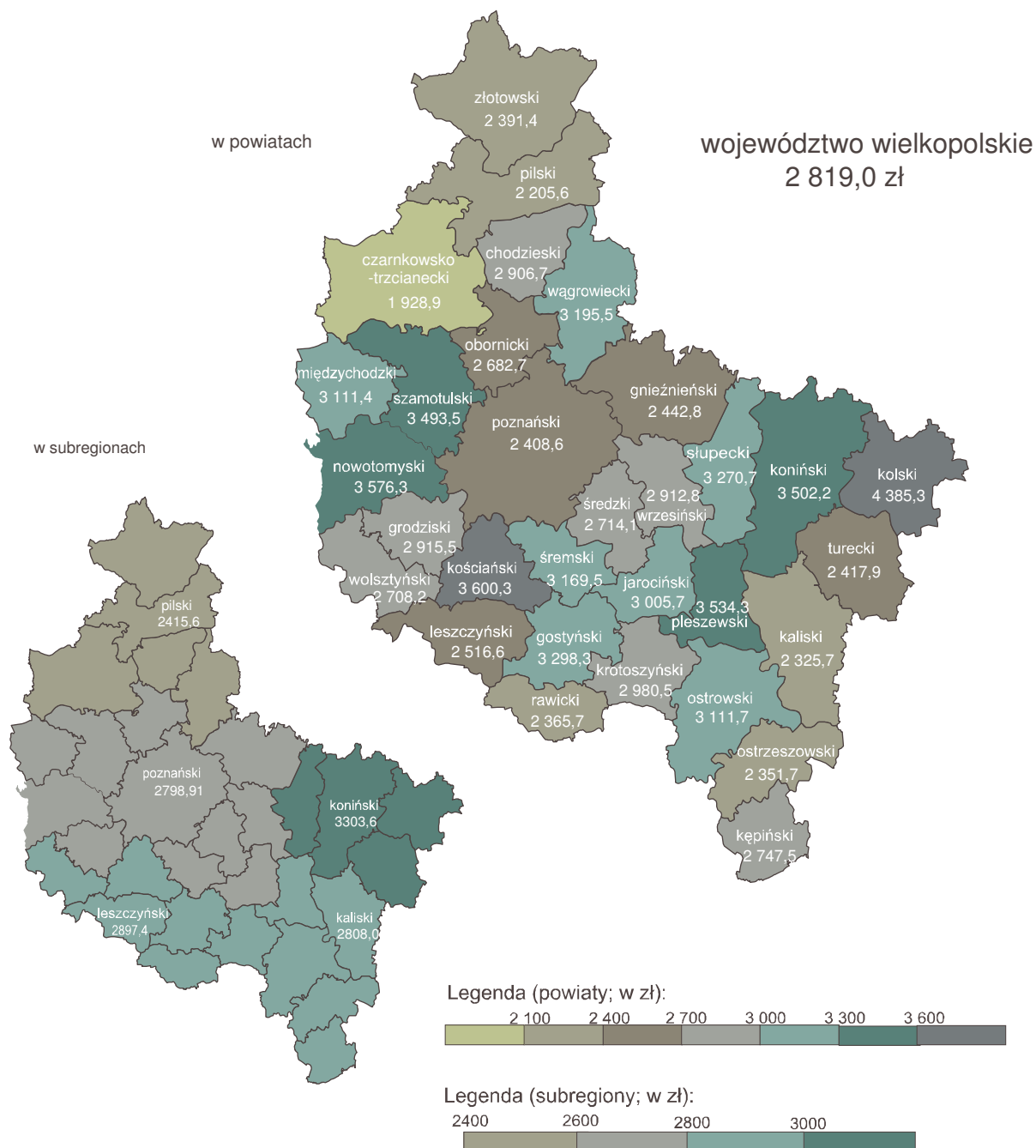

Porównując wydatki na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu, widoczny jest ich zróżnicowany poziom w latach 1999 – 2004. W roku 1999 wydano 67537,5 tys. zł., natomiast w roku 2004 119092,9 tys.

Wydatki Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałaniu bezrobociu w latach 1999 – 2004 w województwie wielkopolskim

Kwota środków Funduszu Pracy wydatkowana przez powiatowe urzędy pracy w województwie wielkopolskim w 2004 roku w przeliczeniu na jednego zaktywizowanego (w zł.)

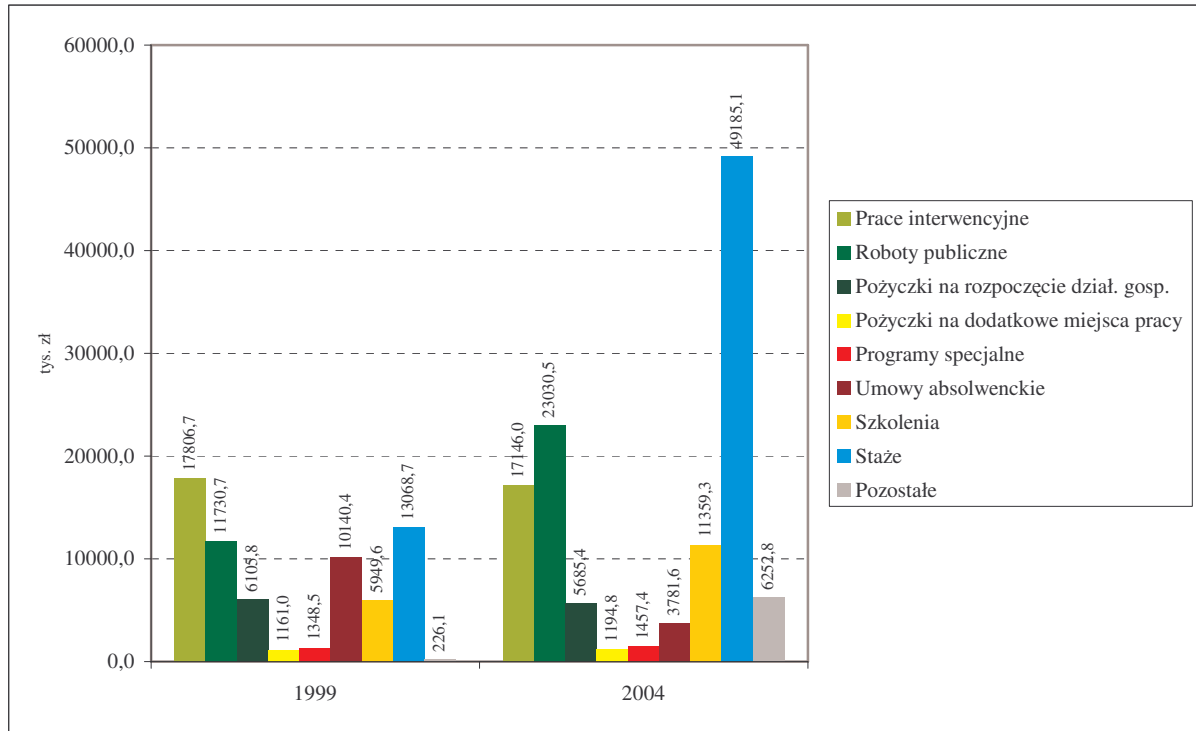
Źródło: Opracowanie własne WUP na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Analizując strukturę wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 1999 i 2004, widoczny jest spadek wydatków w roku 2004 na:

- prace interwencyjne o 3,7%, z kwoty 17806,7 tys. zł do 171146 tys. zł;

- pożyczki i dotacje dla bezrobotnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej o 6,9%, z 6105,8 tys. zł do 5685,4 tys. zł
- refundacje wynagrodzeń i składki na ubezpieczenia społeczne za absolwentów (tzw. umowy absolwenckie) spadek o 62,7%, z 10140,4 tys. zł do 3781,6 tys. zł w roku 2004.

Struktura wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 1999 i 2004 w województwie wielkopolskim

Stosunkowo niewielki wzrost nastąpił w takich kategoriach aktywnych form, jak: pożyczki i dotacje na dodatkowe miejsca pracy 2,9%, z kwoty 1161,0 tys. zł w roku 1999 do 1194,8 tys. zł w roku 2004; programy specjalne 8%, z 1348,5 tys. zł do 1457,4 tys. zł. Natomiast znaczącą różnicę zaobserwować można w takich formach jak: szkolenia - wzrost o 90,9%: 5949,6 tys. zł w roku 1999, a w 2004 roku – 11359,3 tys. zł; roboty publiczne - wzrost o 96,3%, z kwoty 11730,7 tys. zł do 23030,5 tys. zł oraz staże - wzrost o 276,4%, z 13068,7 tys. zł do 49181,5 tys. zł.

Struktura wydatków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w latach 1999 - 2004 w województwie wielkopolskim

Lp.	Wyszczególnienie	1999		2000		2001		2002		2003*		2004	
		Kwota	Osoby	Kwota	Osoby	Kwota	Osoby	Kwota	Osoby	Kwota	Osoby	Kwota	Osoby
		tys. zł	ilość	tys. zł	ilość	tys. zł	ilość	tys. zł	ilość	tys. zł	ilość	tys. zł	ilość
1	Szkolenia	5949,6	7581	4797,2	6055	4206,4	4582	4099,8	5236	7944,9	9309	11359,3	5130
2	Prace interwencyjne	17806,7	8494	9343,3	6873	12363,9	3372	6966,6	3719	17729,4	9410	17146,0	5086
3	Roboty publiczne	11730,7	4016	5964,5	1769	4564,8	1227	4706,5	1679	18124,0	6407	23030,5	4630
4	Pożyczki dla bezrobotnych na rozpoczęcie działalności	6105,8	523	4812,7	368	2993,7	222	2909,0	216	8819,7	444	5685,4	86
5	Pożyczki na dodatkowe miejsca pracy	1161,0	brak danych	572,3	33	226,0	19	662,7	21	9388,6	170	1194,8	204
6	Programy specjalne	1348,5	brak danych	433,1	zawierają się w umowach absolwenckich	408,7	zawierają się w umowach absolwenckich	365,2	zawierają się w umowach absolwenckich	3544,2	zawierają się w umowach absolwenckich	1457,4	zawierają się w umowach absolwenckich
7	Refundacja wynagrodzeń i składki na ubezpieczenia społeczne za absolwentów (umowy absolwenckie)	10140,4	brak danych	4730,8	2308 (w tym: programy specjalne i pozostałe aktywne formy)	6049,2	1279 (w tym programy specjalne)	5075,0	2761	6582,1	2976	3781,6	613
8	Stypendia i nadzór nad stażem	13068,7	4270	13391,6	3387	8574,9	2213	14745,5	6430	38906,9	11411	49185,1	8309
9	Pozostałe	226,1	brak danych	243,9	zawierają się w umowach absolwenckich	136,2	62	216,6	306	386,1	1108	6252,8	709
10	Razem:	67537,5	24884	44289,4	20793	39523,8	11697	39746,9	20368	111425,9	41235	119092,9	24767

* od 2003 r. kwota środków FP na aktywne programy przeciwdziałania bezrobociu dzielona jest między powiaty wg kryteriów ustalanych przez sejmik województwa

Zakres i obszary wspierania Funduszu Pracy

Na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach zatrudnienia rynku pracy, do podstawowych obszarów wspierania przez Fundusz Pracy zaliczyć można:

- koszty badań lekarskich, psychologicznych i specjalistycznych;
- koszty związane z organizowaniem partnerstwa lokalnego, obejmujące koszty organizacji przez organy zatrudnienia spotkań i konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji partnerstwa lokalnego oraz instytucji realizujących inicjatywy partnerów rynku pracy;
- wsparcie instytucji rynku pracy oraz jednostek naukowych, w zakresie realizacji programów i projektów związanych z rozwojem usług i instrumentów rynku pracy oraz integracją społeczną;
- koszty wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne pracowników wojewódzkich urzędów pracy wykonujących zadania wynikające z realizacji programów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego;
- koszty wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom zatrudnionym na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego oraz składek na ubezpieczenia społeczne od refundowanych wynagrodzeń;
- koszty szkolenia oraz przejazdu członków rad zatrudnienia;
- zadania wynikające z udziału publicznych służb zatrudnienia w sieci EURES;
- dodatki szkoleniowe;
- koszty szkolenia pracowników, bezrobotnych i innych uprawnionych osób;
- jednorazowe kwoty przyznawane instytucjom szkoleniowym;
- pożyczki na sfinansowanie kosztów szkolenia;
- koszty przejazdów, zakwaterowania i wyżywienia;
- koszty wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, podjęcie działalności gospodarczej oraz koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa;
- koszty z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenia społeczne refundowanych pracodawcy;
- dodatki aktywizacyjne;
- zwrot części kosztów poniesionych przez pracodawcę z tytułu zatrudnienia bezrobotnych w ramach prac interwencyjnych;
- stypendia;
- składki na ubezpieczenia społeczne opłacane od stypendiów;

- zwrot kosztów poniesionych przez organizatora robót publicznych z tytułu zatrudnienia bezrobotnych;
- koszty wyposażenia nowego stanowiska pracy;
- koszty opieki nad dzieckiem i osobą zależną;
- świadczenia przysługujące rolnikom zwalnianym z pracy;
- refundowanie pracodawcy kosztów szkolenia pracowników;
- refundowanie pracodawcy wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne;
- zasiłki oraz składki na ubezpieczenia społeczne od tych zasiłków;
- dodatki do wynagrodzeń;
- koszty poboru składek;
- koszty opracowywania, upowszechniania i wdrażania klasyfikacji zawodów i specjalności, standardów kwalifikacji zawodowych oraz modułowych programów szkoleń dla bezrobotnych i poszukujących pracy;
- opracowywanie i rozpowszechnianie informacji zawodowych oraz wyposażenia dla prowadzenia poradnictwa zawodowego;
- opracowywanie, wydawanie i rozpowszechnianie informacji o usługach organów zatrudnienia oraz innych partnerów rynku pracy, dla bezrobotnych i poszukujących pracy oraz pracodawców;
- koszty wezwań, zawiadomień, zakupu lub druku kart rejestracyjnych i innych druków niezbędnych do ustalenia uprawnień do zasiłku i innych świadczeń z tytułu bezrobocia, przekazywania bezrobotnym należnych świadczeń pieniężnych oraz koszty komunikowania się z pracodawcami, bezrobotnymi, poszukującymi pracy, organami rentowymi oraz urzędami skarbowymi;
- badania, opracowywanie programów, ekspertyz, analiz, wydawnictw i konkursów dotyczących rynku pracy;
- koszty wprowadzania, rozwijania i eksploatacji systemu informatycznego w publicznych służbach zatrudnienia oraz Ochotniczych Hufcach Pracy;
- wydatki związane z promocją oraz pomocą prawną zatrudnionym za granicą w ramach umów międzynarodowych;
- koszty opracowywania i rozpowszechniania materiałów informacyjnych i szkoleniowych dotyczących nabywania umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia;
- wyposażenie klubów pracy oraz koszty prowadzenia zajęć przez osoby nie będące pracownikami urzędów pracy;
- koszty szkolenia kadr publicznych służb zatrudnienia i kadr Ochotniczych Hufców Pracy;

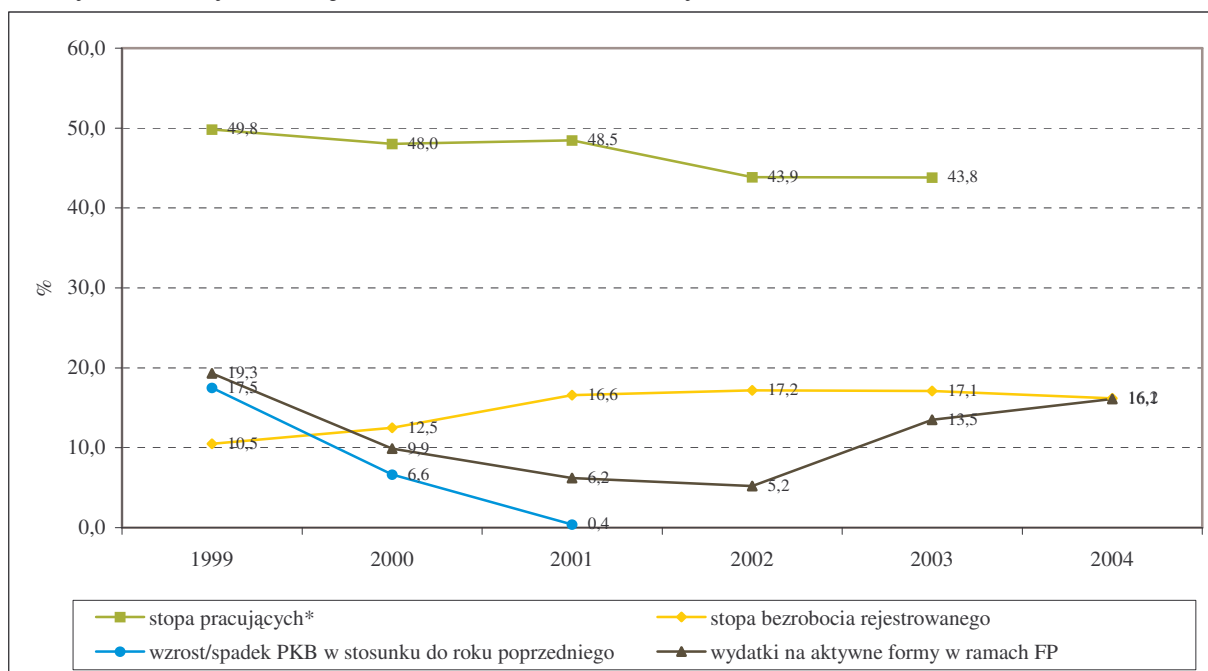
- część kosztów realizacji zadań na rzecz bezrobotnych, wykonywanych w ramach działań statutowych przez organizacje i instytucje;
- świadczenia integracyjne przyznawane na podstawie przepisów o zatrudnieniu socjalnym;
- zatrudnienie wspierane, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym;
- restrukturyzację zatrudnienia w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o pomocy publicznej dla przedsiębiorców o szczególnym znaczeniu dla rynku pracy;
- koszty postępowania sądowego i egzekucyjnego w sprawach nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych i innych wypłat z Funduszu Pracy;
- odsetki za nieterminowe regulowanie zobowiązań pokrywanych z Funduszu Pracy;
- spłatę i obsługę kredytów i pożyczek wraz z odsetkami, zaciągniętych przez Fundusz Pracy;
- zasiłki przedemerytalne, świadczenia przedemerytalne oraz zasiłki pogrzebowe;

Poza ww. wydatkami Funduszu Pracy, dysponent funduszu, którym jest Minister Gospodarki i Pracy, może dokonywać przesunięć przewidzianych w planie Funduszu Pracy kwot na finansowanie poszczególnych zadań oraz na finansowanie nowych, nieprzewidzianych w planie zadań, w przypadku ich wprowadzenia ustawą z tym jednak, że łączna kwota środków na finansowanie zadań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu nie powinna zostać zmniejszona w celu jej przeznaczenia na inne cele.

Aktywna polityka rynku pracy w województwie wielkopolskim

Wzmoczoną aktywną politykę rynku prowadzono w okresie lepszej koniunktury, wyższego wzrostu gospodarczego. Traciła ona na znaczeniu w okresach spadku tempa rozwoju oraz wzrostu bezrobocia. Widoczne i dotkliwie jest jej osłabienie w okresie wystąpienia drugiej fali bezrobocia na przełomie dekad.

Związek między tempem rozwoju gospodarczego, stopą pracujących, poziomem bezrobocia a skalą nakładów na aktywną politykę w województwie wielkopolskim (mierzona wydatkami na aktywne formy w relacji do całości Funduszu Pracy).

* - stopa pracujących: udział osób pracujących w ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej

Do braku środków na aktywne programy rynku pracy przyczyniła się konstrukcja Funduszu Pracy, która uzależniła go silnie od sytuacji budżetowej państwa – zarówno na etapie planowania budżetu, jak i dodatkowo w okresie jego realizacji. Wielokrotnie na poziomie krajowym zamrażano dopływ dotacji, co przerywało prowadzoną politykę i ograniczało służbom zatrudnienia pole manewru jako partnerom w realizacji projektów z innymi podmiotami, także pracodawcami, mającymi np. zatrudniać w sposób subsydiowany osoby bezrobotne. Sytuacje takie doprowadziły w efekcie do decyzji umożliwiających korzystanie przez Fundusz Pracy z kredytów bankowych, co z kolei spowodowało zadłużenie Funduszu. Fundusz Pracy jest tworzony wprawdzie z kilku strumieni dochodowych, ale środki każdego są zmienne oraz trudno przewidywalne. Pierwszym źródłem jest składka od pracodawców, drugim – dotacja budżetowa (będąca wprawdzie wynikiem obligatoryjnych zobowiązań ustawowych lecz w znacznej części wyrazem bieżących decyzji finansowych), trzecim – kredyt bankowy, co oznacza, że przy chronicznym braku środków wzrastać musi stan zadłużenia Funduszu Pracy, czwartym – dodatkowe środki z rezerwy, wykorzystywane

na programy polityki rynku pracy od 2002 r. Ostatnim źródłem są komponowane z Funduszem Pracy środki z EFS, które potraktowane zostaną zgodnie z zasadą dodatkowości jako uzupełnienie możliwej do wygenerowania puli środków krajowych.

Jednym z najistotniejszych wyzwań dla polityki rynku pracy w Wielkopolsce jest podjęcie dobrze ukierunkowanych działań, w odpowiedzi na tendencję do postępującej segmentacji i polaryzacji lokalnych rynków pracy. Funkcjonują na nim zarówno grupy aktywne, gotowe do samodzielnego dostosowywania się kwalifikacyjnego i mentalnego do zmieniających się warunków na rynku pracy oraz oczekiwań pracodawców oraz jednocześnie grupy osób mało mobilnych, nisko wykwalifikowanych, długotrwale bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, których liczebność w ostatnich latach istotnie wzrosła.

Poza tym, podstawą kreowania własnej polityki zatrudnienia jest posiadanie diagnozy o sytuacji na rynku pracy, której podstawą jest dostęp do odpowiednich informacji (o podaży pracy, o popycie na pracę, istniejących niedostosowaniach i ich przyczynach) oraz możliwość jej kreowania na potrzeby lokalnego zarządzania. Do tego niezbędne jest posiadanie umiejętności wykorzystywania narzędzi statystycznych do opracowywania analiz rynku pracy oraz jej prognozowania. Na to, że informacje i badania pozwalające na ocenę i przewidywanie sytuacji na rynku pracy stanowią podstawowy warunek prowadzenia zdecentralizowanej polityki rynku pracy w sposób efektywny, zwracają uwagę coraz liczniejsze badania oceniające lokalne polityki rynku pracy w krajach UE.

Aktywizacja osób bezrobotnych

W 2004 r. aktywnymi formami pomocy bezrobotnym w województwie wielkopolskim objęto łącznie 42,2 tys. osób (średnio 18,2% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych). W porównaniu z 1999 r. nastąpił wzrost o 17,3 tys. osób, tj. 69,8%. Sytuacja pod względem aktywizacji bezrobotnych w porównaniu do 1999 r., kiedy to zaktywizowano 15,1% ogólnej liczby bezrobotnych, uległa więc poprawie.

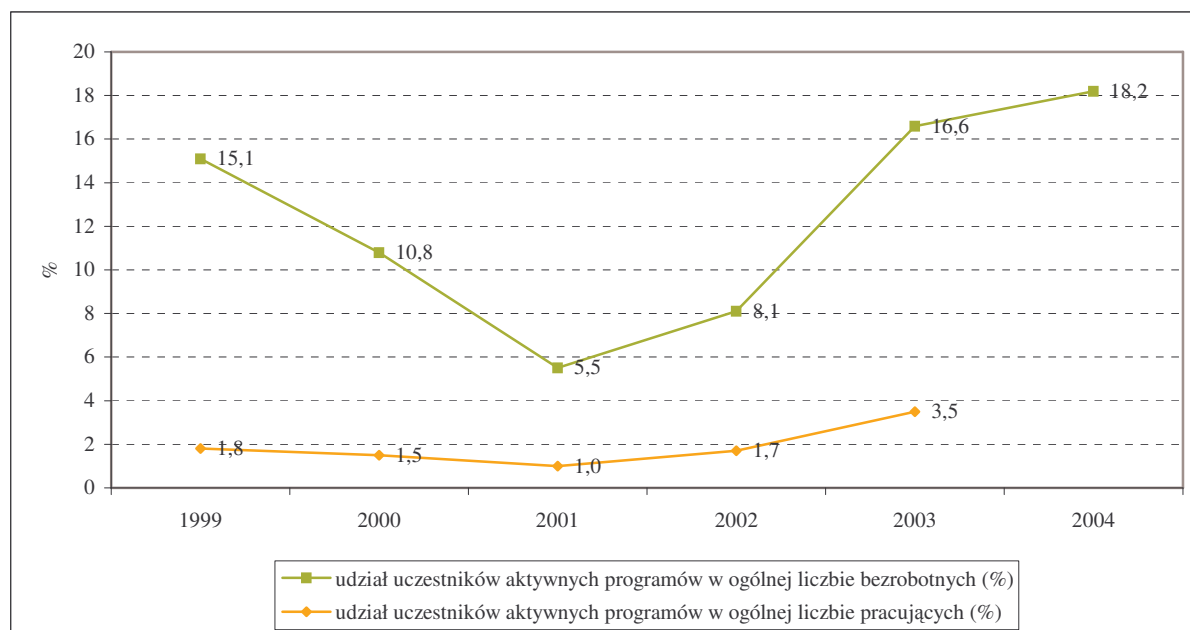
W ciągu ostatnich sześciu lat, odpowiednimi programami objęto i zaktywizowano łącznie ok. 162,5 tys. bezrobotnych osób w województwie wielkopolskim.

Ilość uczestników aktywnych programów rynku pracy i poniesione na nie wydatki w woj. wielkopolskim w latach 1999-2004

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1	2	3	4	5	6	7
Wydatki Funduszu Pracy na programy aktywne ogółem (tys. zł)	67 537,5	44 289,4	39 523,8	39 746,9	111 425,9	119 092,9
Liczba ludności pracującej ogółem (tys. osób)	1 406,0	1 351,1	1 308,3	1 184,9	1 185,3	bd.
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem (tys. osób)	164,6	193,3	237,3	249,2	247,9	232,3
Uczestnicy aktywnych programów ogółem (tys. osób)	24,9	20,9	13,0	20,3	41,2	42,2
z tego:						
prace interwencyjne	8,5	6,9	3,4	3,7	9,4	6,2
roboty publiczne	4,0	1,8	1,2	1,7	6,4	5,9
szkolenia	7,6	6,1	4,6	5,2	9,3	12,3
staże	4,3	3,4	2,2	6,4	11,4	15,2
inne*	0,5	2,7	1,6	3,3	4,7	2,6

* - w tym pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej oraz utworzenie dodatkowego miejsca pracy

Uczestnicy aktywnych programów przeciwdziałania bezrobociu w województwie wielkopolskim w latach 1999-2004

W 2004 r. stażami absolwenckimi objęto 15,2 tys. osób, tj. ok. 36% bezrobotnych, którzy zostali objęci aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w województwie wielkopolskim (17,3% w 1999 r.). Staże objęły osoby do 25 roku życia oraz absolwentów

szkół wyższych (w tym 10,4 tys. kobiet), w stosunku do 1999 r. nastąpił wzrost o 253,5% (tj. 10,9 tys. osób).

Na szkolenia skierowano w 2004 r. 12,3 tys. osób, tj. 29,1% bezrobotnych, którzy zostali objęci aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w województwie wielkopolskim (30,5% w 1999 roku). W porównaniu z 1999 r. nastąpił wzrost o 61,8% (4,7 tys. osób).

Prace interwencyjne objęły 6,2 tys. osób, tj. 14,7% bezrobotnych, którzy zostali objęci aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w województwie wielkopolskim (34,1% w 1999 roku). W stosunku do 1999 r. nastąpił spadek o 2,3 tys. osób, tj. 27,1%.

Uczestnicy aktywnych programów rynku pracy w woj. wielkopolskim w ramach szkoleń, staży i przygotowania zawodowego według wybranych kategorii

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1	2	3	4	5	6	7
Staż i przygotowanie zawodowe						
ogółem (tys. osób)	4,3	3,4	2,2	6,4	11,4	15,2
kobiety	3,8	3,0	1,8	4,5	7,4	10,4
Szkolenia						
ogółem (tys. osób)	7,6	6,1	4,6	5,2	9,3	12,3
kobiety	3,8	2,8	2,1	2,3	4,1	5,6
ogółem (tys. osób)	11,9	9,5	6,8	11,6	20,7	27,5
kobiety	7,6	5,8	3,8	6,6	11,4	16,0
zamieszkali na wsi	bd.	3,9	2,4	4,7	8,1	11,0
w wieku 18-24	bd.	6,0	4,2	8,7	13,8	17,6

Uczestnicy aktywnych programów rynku pracy w woj. wielkopolskim w ramach prac interwencyjnych według wybranych kategorii

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1	2	3	4	5	6	7
Prace interwencyjne						
ogółem (tys. osób)	8,5	6,9	3,4	3,7	9,4	6,2
kobiety	4,3	3,5	1,7	1,7	3,9	2,9
zamieszkali na wsi	bd.	3,1	1,5	1,7	4,5	3,0
w wieku 18-24	bd.	3,0	1,3	1,5	3,7	2,6
długotrwale bezrobotni	2,0	2,0	0,9	1,2	3,2	2,0

W wyniku skierowań do robót publicznych zaktywizowano w 2004 r. 5,9 tys. osób tj. 14% bezrobotnych, którzy zostali objęci aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu w województwie wielkopolskim (16,1% w 1999 roku). W porównaniu do 1999 roku nastąpił wzrost o 7,5%. Największy odpływ z tytułu zatrudnienia przy robotach publicznych tj. 30,5%

ogólnej liczby bezrobotnych zaktywizowanych w ramach tej aktywnej formy odnotowano w miesiącu kwietniu 2004 r., kiedy rozpoczął się program wojewódzki „Rowy”.

Uczestnicy aktywnych programów rynku pracy w woj. wielkopolskim w ramach robót publicznych według wybranych kategorii

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1	2	3	4	5	6	7
Roboty publiczne						
ogółem (tys. osób)	4,0	1,8	1,2	1,7	6,4	5,9
kobiety	1,4	0,6	0,5	0,7	2,2	2,0
zamieszkali na wsi	bd.	0,8	0,6	0,8	3,3	3,2
w wieku 18-24	bd.	0,5	0,3	0,7	1,6	1,4
długotrwale bezrobotni	1,1	0,5	0,4	0,4	2,9	2,2

W ciągu 2004 r. powiatowe urzędy pracy województwa wielkopolskiego udzieliły 400 pożyczek dla osób bezrobotnych na podjęcie działalności gospodarczej (o 100 mniej niż w 1999 r.) oraz 600 na utworzenie dodatkowego miejsca pracy. Z ogólnej grupy około tysiąca pożyczkobiorców, 400 osób to kobiety. W IV kwartale 2004 r. udzielono 71,7% wszystkich dotacji przyznanych w 2004 roku (do 1 czerwca jako pożyczki), co spowodowane było uruchomieniem w listopadzie 2004 r. dodatkowych środków Funduszu Pracy z rezerwy Ministra Gospodarki i Pracy. Wśród pożyczkobiorców 42,5% to osoby zamieszkałe na wsi, 34,4% to osoby w wieku 18-24 lat.

Uczestnicy aktywnych programów rynku pracy w woj. wielkopolskim w ramach pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej oraz utworzenie dodatkowego miejsca pracy według wybranych kategorii

Wyszczególnienie	1999*	2000	2001	2002	2003	2004**
1	2	3	4	5	6	7
Pożyczki						
ogółem (tys. osób)	0,5	0,4	0,2	0,2	0,6	1,0
kobiety	0,3	0,2	0,1	0,1	0,3	0,4
zamieszkali na wsi	bd.	0,1	0,1	0,1	0,2	0,4
w wieku 18-24	bd.	0,1	0,1	0,1	0,2	0,3

* dotyczy jedynie pożyczek na podjęcie działalności gospodarczej

** od 1 czerwca zastąpione przez bezzwrotne dotacje (na mocy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Innymi aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu (m.in. w ramach umów absolwenckich i pozostałych prac subsydiowanych) w 2004 r. objęto łącznie ok. 3,8% ogólnej liczby osób aktywizowanych (1,6 tys. osób), w porównaniu z 2000 r. nastąpił spadek o 30,4%, tj. 0,7 tys. osób, co uwarunkowane jest zniesieniem powyższych form przez ustawę

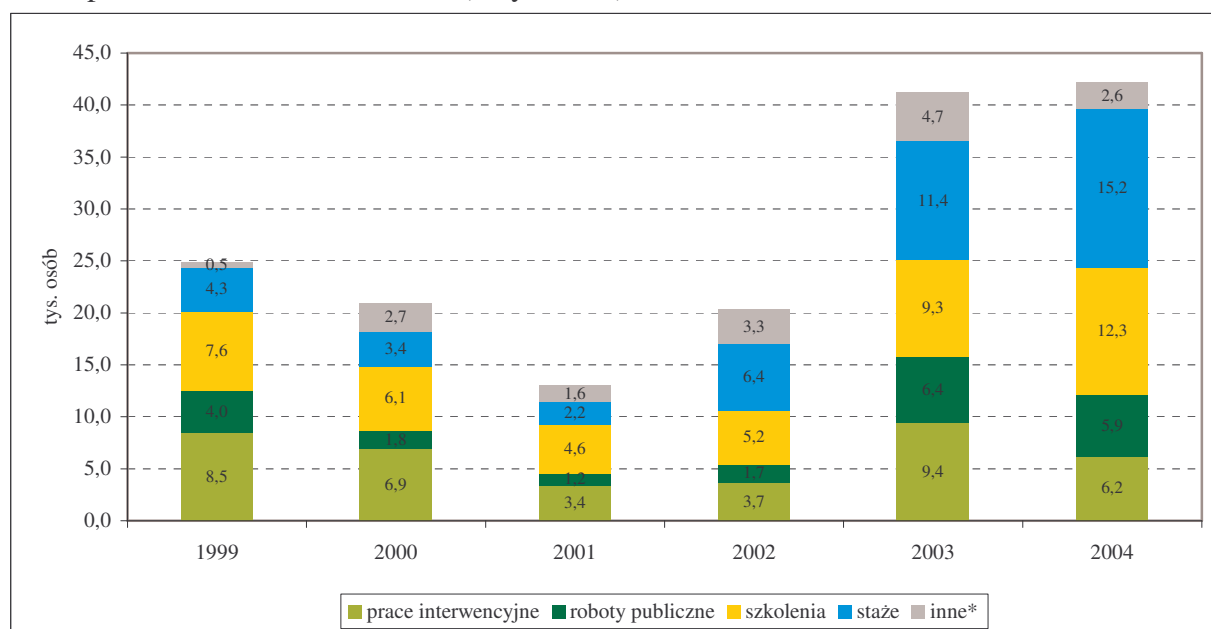
o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Z ogólnej liczby osób podejmujących pracę w ramach tej aktywnej formy 31,3% to mieszkańcy wsi (0,5 tys. osób, w tym 0,3 tys. kobiet). Na utworzone miejsca pracy w ramach umów absolwenckich skierowano w 2004 r. ok. 0,6 tys. osób (w tym 0,3 tys. kobiet). Należy jednak przy tym zaznaczyć, iż od 1 czerwca 2004 r., na mocy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zaprzestano aktywizować osoby bezrobotne w ramach umów absolwenckich.

Uczestnicy aktywnych programów rynku pracy w woj. wielkopolskim w ramach innych aktywnych form (tj. umów absolwenckich i pozostałych prac subsydiowanych) według wybranych kategorii

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
1	2	3	4	5	6	7
Inne aktywne formy						
ogółem (tys. osób)	bd.	2,3	1,3	3,1	4,1	1,6
kobiety	bd.	1,3	0,7	1,5	1,8	0,7
zamieszkali na wsi	bd.	1,1	0,6	1,5	1,9	0,5
w wieku 18-24	bd.	2,1	1,2	2,6	2,8	0,7

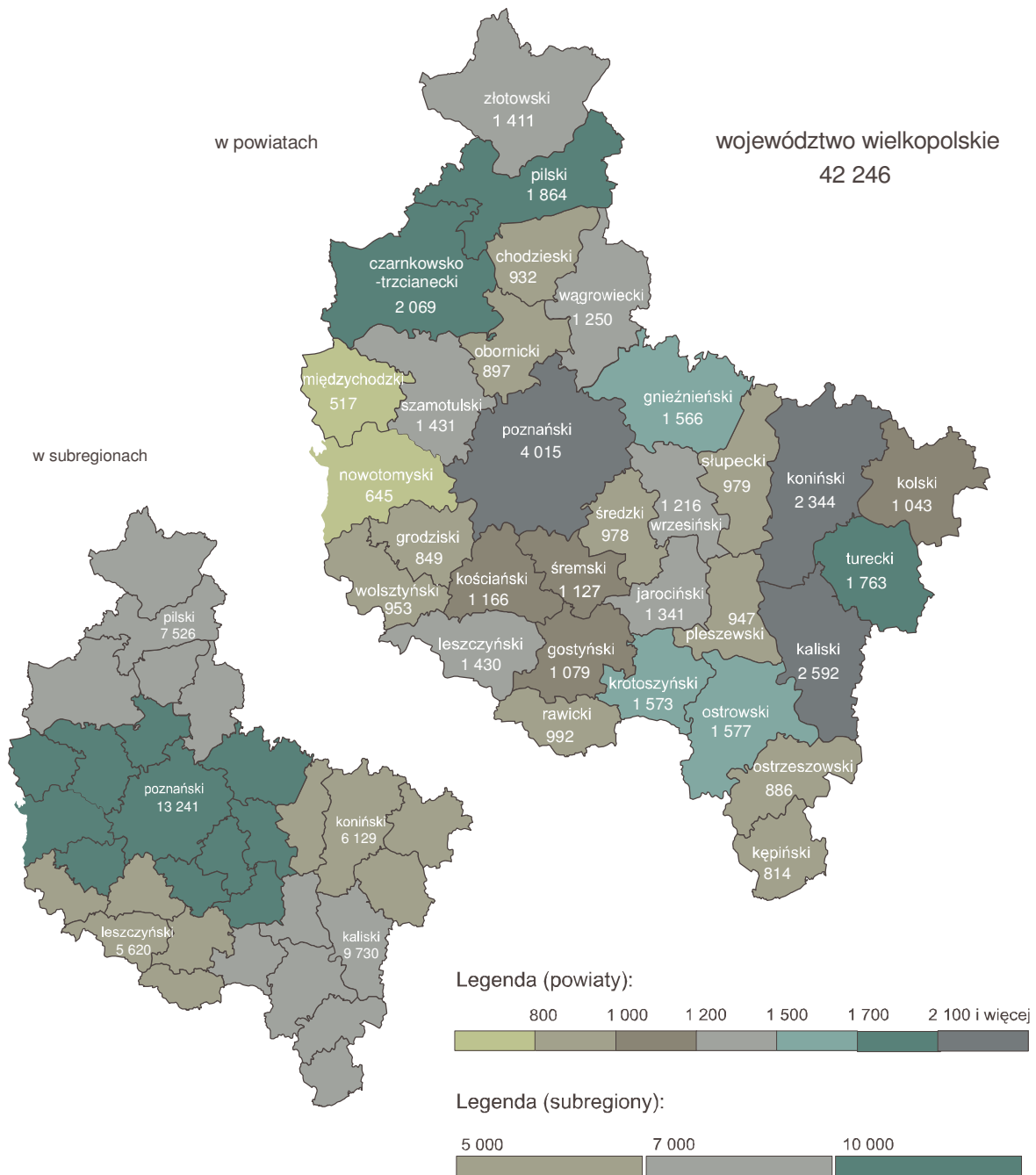
* od 1 czerwca umów absolwenckich nie stosuje się (na mocy ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy)

Liczba osób objętych aktywnymi programami przeciwdziałania bezrobociu w woj. wielkopolskim w latach 1999-2004 (w tys. osób)

* w tym pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej oraz utworzenie dodatkowego miejsca pracy

Liczba bezrobotnych zaktywizowanych w ramach aktywnych programów rynku pracy w województwie wielkopolskim w roku 2004

Źródło: Opracowanie własne WUP na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy

Polityka rynku pracy a grupy zwiększonego ryzyka

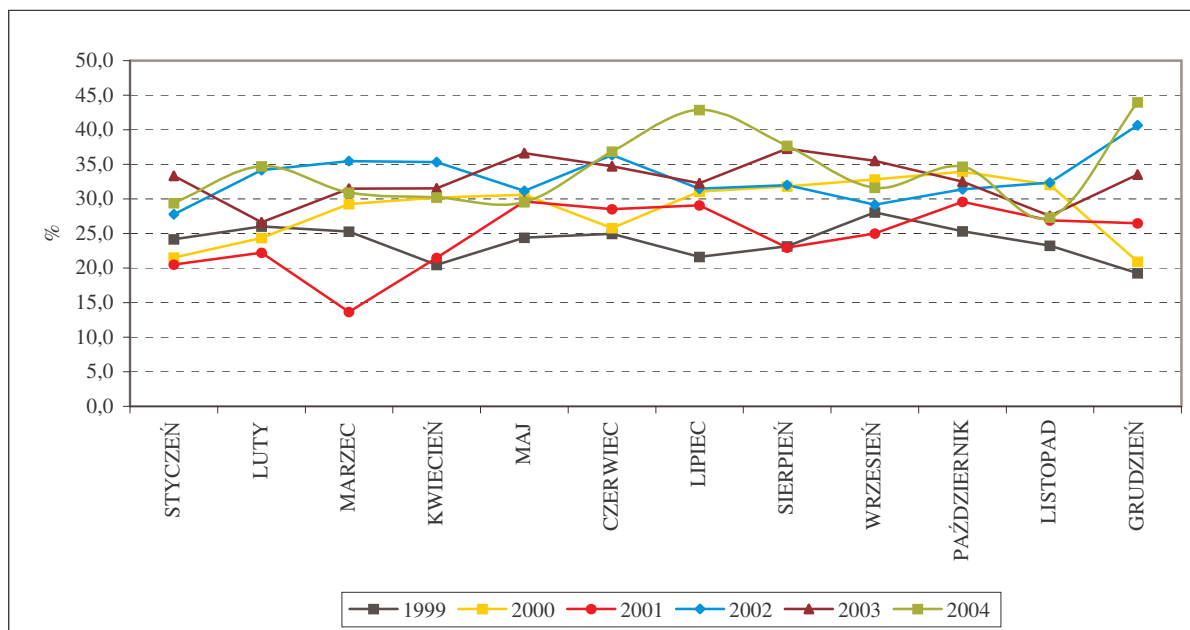
O ile w pierwszej połowie lat 90. w aktywnej polityce rynku pracy prowadzonej dzięki środkom Funduszu Pracy dominowały działania skoncentrowane na wyodrębnianych obszarach kraju, określanych jako rejony wysokiego zagrożenia bezrobociem, to z czasem coraz częstszym adresatem instrumentów polityki rynku pracy stawały się grupy wysokiego ryzyka. Podobne zjawisko można również zaobserwować, jeżeli chodzi o województwo wielkopolskie. Wobec rejonów wysokiego zagrożenia bezrobociem w I połowie lat 90-tych stosowano specjalne instrumenty pobudzania ekonomicznego, np. stymulujące inwestycje o pracochłonnym charakterze, czy motywujące pracodawców do zatrudniania bezrobotnych, np. przez częściową refundację kosztów pracy, których długoterminowej efektywności nigdy w pełni nie dało się oszacować. Różnicowano też okres uprawniający do pobierania zasiłku (od 6 do 18 miesięcy). Najbardziej skutecznym rozwiązaniem było finansowanie robót publicznych (przy niskiej efektywności tego narzędzia) ze środków Funduszu Pracy oraz dofinansowywanie lokalnych inwestycji infrastrukturalnych (w których prowadzone były roboty publiczne) ze specjalnej puli budżetu państwa, o ile samorząd wyłożył już na to fundusze własne.

Mimo poprawiającego się generalnie sposobu wykorzystania instrumentów polityki rynku pracy wobec osób z grup wysokiego ryzyka, nadal niekorzystnym zjawiskiem pozostaje stosunkowo niski odsetek aktywizowanych przez powiatowe urzędy pracy osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych, co potwierdzają dane statystyczne dotyczące struktury zastosowania takich aktywnych form jak prace interwencyjne czy roboty publiczne.

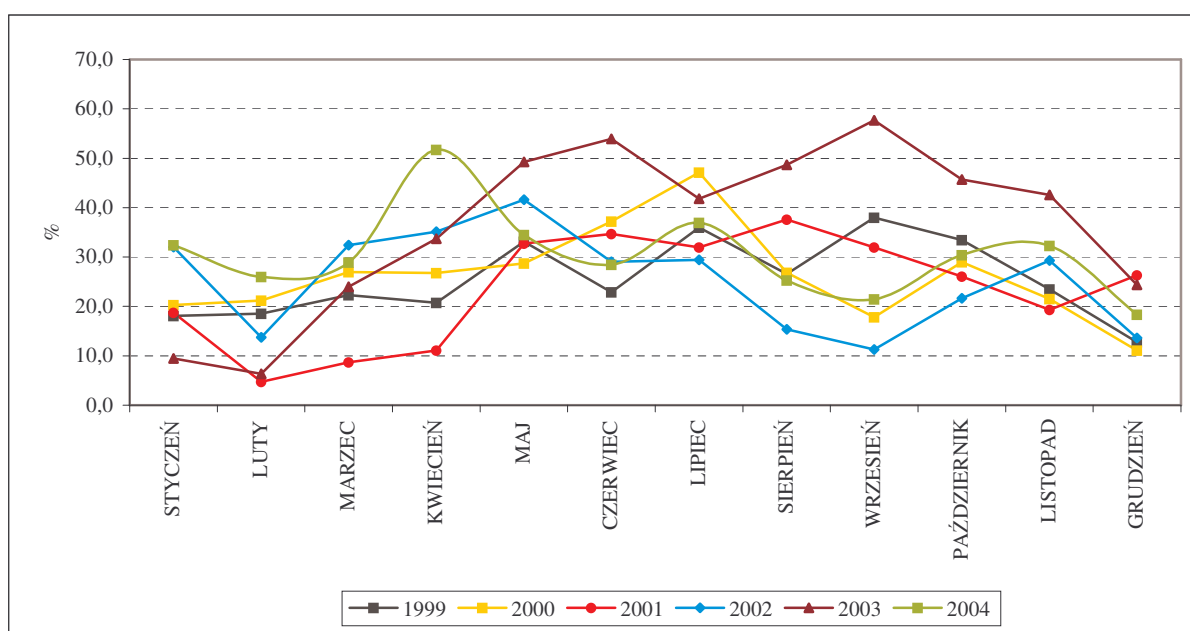
Odsetek aktywizowanych bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych aktywizowanych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych w woj. wielkopolskim według płci w latach 1999-2004

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004
1	2	3	4	5	6	7
Prace interwencyjne (%)						
ogółem	24,1	29,7	27,1	33,5	33,5	32,3
kobiety	30,2	34,6	31,3	34,8	35,6	34,0
Roboty publiczne (%)						
ogółem	26,5	29,1	29,0	25,1	44,6	36,6
kobiety	29,9	23,1	20,5	14,8	39,4	29,9

Odsetek aktywizowanych długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych aktywizowanych w ramach prac interwencyjnych w województwie wielkopolskim

Odsetek aktywizowanych długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych aktywizowanych w ramach robót publicznych w województwie wielkopolskim

Istnieje pilna potrzeba przygotowania dla grupy osób długotrwale bezrobotnych odpowiednich programów aktywnych. Przykładem są tutaj realizowane przez samorząd województwa i na lokalnych rynkach pracy programy „Rowy” oraz „Lepsza Droga”, a także Działanie 1.3 priorytetu I SPO RZL.

Realizacja wojewódzkich programów aktywizacji zawodowej „Rowy” i „Lepsza Droga” w województwie wielkopolskim w latach 2003 i 2004

Wyszczególnienie	2003	2004
1	2	3
„ROWY”		
Liczba powiatów biorących udział w programie	4	31
Liczba zaktywizowanych osób	52	1 011
% udział w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu	0,13	2,39
% udział w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych długotrwale w ramach robót publicznych	1,82	46,63
Poniesione wydatki (tys. zł)	147,9	5 096,2
% udział w łącznej kwocie FP na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	0,13	4,28
Efektywność zatrudnieniowa** (%) ¹	25,0	5,6

** liczba osób, która po zakończeniu uczestnictwa w programie, uzyskała następnie zatrudnienie w ciągu *jednego miesiąca* – podzielona przez ogólną liczbę osób, którzy ukończyli program

Wyszczególnienie	2003	2004
1	2	3
„LEPSZA DROGA”		
Liczba powiatów biorących udział w programie	9	14
Liczba zaktywizowanych osób	76	118
% udział w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu	0,18	0,28
% udział w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych długotrwale w ramach robót publicznych	2,66	5,44
Poniesione wydatki (tys. zł)	179,0	605,9
% udział w łącznej kwocie FP na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	0,16	0,51
Efektywność zatrudnieniowa* (%) ²	27,6	1,7

* liczba osób, która po zakończeniu uczestnictwa w programie, uzyskała następnie zatrudnienie w ciągu *jednego miesiąca* – podzielona przez ogólną liczbę osób, którzy ukończyli program

W 2003 roku w pierwszej edycji programu „Rowy” brały udział tylko 4 powiaty subregionu konińskiego, zaktywizowano 52 osoby, z których 13 podjęło po programie zatrudnienie – efektywność programu 25%. W roku 2004 do programu przystąpiły wszystkie powiaty, zaktywizowano 1011 osób, z których 57 uzyskało zatrudnienie – efektywność programu 5,6%. Mimo spadku efektywności programu w 2004 roku, liczba osób

zatrudnionych przez pracodawców biorących udział w programie „Rowy” wzrosła o około 23% ⁽¹⁾.

W 2003 roku w programie „Lepsza droga” wzięło udział 9 powiatów, zaktywizowano 76 osób, z których 21 podjęło po programie zatrudnienie – efektywność programu wyniosła 27,6%. W roku 2004 w programie wzięło udział 14 powiatów, zaktywizowano 118 osób, z których 2 uzyskały zatrudnienie – efektywność programu wyniosła 1,7%. Od 2000 roku utrzymywanie dróg wojewódzkich zostało podzielone między kompetencje Wielkopolskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich oraz zewnętrznych firm prywatnych. Część pracowników WZDW przeszła wówczas do wspomnianych spółek, natomiast od 2004 roku drogami wojewódzkimi zajął się ponownie tylko WZDW, a więc nastąpiła konieczność przyjęcia ponownie do pracy dawnych pracowników. W związku z zaistniałą sytuacją Wielkopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich nie był w stanie zatrudnić większej ilości osób po zakończeniu programu „Lepsza droga” w 2004 roku ⁽²⁾.

Polityka aktywizująca skierowana do bezrobotnych długotrwale nie powinna się jednak odbywać kosztem pogorszenia zatrudnialności grup zwiększonego ryzyka bezrobocia, tj. osób niepełnosprawnych, młodzieży i starszych, kobiet oraz ludności wiejskiej. W związku z tym publiczne służby zatrudnienia podejmują inicjatywy mające na celu aktywizację zawodową osób należących do tych kategorii bezrobotnych, takie jak program „Pierwsza Praca”, Ramowy Program Aktywizacji Osób Niepełnosprawnych w Województwie Wielkopolskim, realizacja działania 1.2 SPO RZL oraz program „Rowy” i „Lepsza Droga”.

Lokalne inicjatywy w ramach powiatowych programów rynku pracy

Samorządy powiatowe mogą realizować własne projekty aktywizacji zawodowej konkretnych grup bezrobotnych. Przed 1 czerwca 2004 roku funkcjonowały tzw. programy specjalne, które były działaniami inicjowanymi przez organy zatrudnienia na rzecz osób zakwalifikowanych do grup ryzyka na lokalnych rynkach pracy w celu promocji zatrudnienia.

W 2002 r. zrealizowano w województwie wielkopolskim 8 projektów wspierających bezrobotnych z grup ryzyka przez takie powiaty, jak: czarnkowsko – trzcianecki, pilski, pleszewski, średzki, śremski oraz wągrowiecki.

Zaktywizowano łącznie 197 osób, przeznaczając na ten cel 364,4 tys. zł. ze środków Funduszu Pracy.

Rok później liczba lokalnych programów specjalnych znacznie wzrosła. Samorządy powiatowe: czarnkowsko - trzcianecki, gnieźnieński, gostyński, jarociński, kępiński, kościański, międzychodzki, nowotomyski, obornicki, pilski, pleszewski, rawicki,

szamotulski, średzki, śremski, turecki, wągrowiecki, wolsztyński oraz wrzesiński zrealizowały w 2003 roku łącznie 32 projekty na kwotę 3544,2 tys. zł.

W czerwcu 2004 roku weszła w życie ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, która nie przewiduje takiego instrumentu rynku pracy, jakim były programy specjalne. Zakłada ona dodatkowe rozwiązania wśród istniejących aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, których adresatami są bezrobotni z grup największego ryzyka.

Do grup tych zalicza się bezrobotnych:

- do 25 roku życia,
- długotrwale,
- powyżej 50 roku życia,
- bez kwalifikacji zawodowych,
- samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia,
- niepełnosprawnych.

We wszystkich powiatach Wielkopolski zaktywizowano 42,2 tys. osób bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, w tym 3348 osób brało udział w 61 kompleksowych projektach aktywizacji bezrobotnych przygotowanych przez 22 powiaty, które zastąpiły realizowane w latach ubiegłych programy specjalne. Samorzady powiatowe, które realizowały projekty to: powiat czarnkowsko – trzeciecki, gnieźnieński, grodziski, kaliski, kępiński, kolski, koniński, kościański, leszczyński, nowotomyski, obornicki, ostrowski, pilski, poznański, rawicki, słupecki, śremski, średzki, turecki, wągrowiecki, wrzesiński oraz złotowski.

Powiatowe programy rynku pracy realizowane na terenie woj. wielkopolskiego w latach 2002-2004

Wyszczególnienie	2002	2003	2004	wzrost/spadek (%)
1	2	3	4	5
Liczba powiatów realizujących własne programy	6	19	22	266,7
Liczba programów	8	32	61	662,5
Liczba zaktywizowanych osób (tys. osób)	0,2	0,8	3,3	1 550,0
% udział w ogólnej liczbie zaktywizowanych bezrobotnych w ramach aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu	1,0	2,0	7,9	6,9 pkt
Poniesione wydatki (tys. zł)	364,4	3 544,2	8 254,3	2 165,2
% udział w łącznej kwocie FP na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu	0,9	3,2	6,9	6,0 pkt

dane za lata 2002-2003 dot. tylko programów specjalnych.

Powiatowe programy aktywizacji bezrobotnych wciąż obejmują tylko niewielki zakres osób, dlatego też niezbędna jest intensyfikacja działań aktywizacyjnych oraz tworzenie programów stymulujących stałe zatrudnienie. Jednakże z uwagi na zbyt dużą liczbę bezrobotnych przypadających na pośrednika pracy zadania te są niełatwe do zrealizowania. Należy także na większą niż dotychczas skalę stymulować pracodawców do zatrudniania bezrobotnych, także zachęcać oraz wyraźnie motywować aktywniejszych i odważniejszych przedstawicieli młodego pokolenia do podejmowania działalności gospodarczej. Dużą rolę do odegrania mają tutaj szkoły, poprzez prowadzenie przedmiotu przedsiębiorczość.

Efektywność zatrudnieniowa i ocena skuteczności

Faktyczną rolę, jaką spełniają programy rynku pracy w tworzeniu miejsc pracy, determinuje szereg czynników. Najważniejsze z nich to – oprócz skali tych działań – także ich efektywność. Analizę rozpocząć należy od określenia – opierając się na danych z powiatowych urzędów pracy – jaki odsetek byłych uczestników najpopularniejszych aktywnych programów (tj. prac interwencyjnych, robót publicznych, szkoleń, staży) posiada pracę w wybranych momentach czasu.

Przyjęto, że okresy brane pod uwagę to pierwszy, trzeci i szósty miesiąc po zakończeniu programu. Taki przedział czasu jest na tyle długi aby, przy odpowiedniej aktywności, bezrobotny miał szansę znalezienia pracy. Z drugiej zaś strony jest na tyle krótki, że z dużym prawdopodobieństwem można przypuszczać, iż ewentualny sukces (znalezienie pracy) jest wynikiem uczestnictwa w aktywnym programie. Liczba osób posiadających pracę po danym okresie czasu do liczby wszystkich osób będących uczestnikami, którzy jednocześnie ukończyli dany program, stanowi swego rodzaju wskaźnik efektywności, który można interpretować w kategoriach prawdopodobieństwa.

W przypadku prac interwencyjnych na wskaźnik ten wpływają uregulowania unijne. Pracodawca (dotyczy to podmiotów prowadzących działalność gospodarczą – nie zaś wszystkich pracodawców), który zatrudni osobę bezrobotną ma obowiązek utrzymania tego stanowiska pracy przez okres 2 lat, w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw, lub 3 lat, w przypadku dużych przedsiębiorstw, co wynika z przepisów Rozporządzenia Nr 2204/2002 Komisji Wspólnoty Europejskiej z dnia 12 grudnia 2002 roku.

Efektywność zatrudnieniowa po wybranych aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu dla woj. wielkopolskim w okresie 1 stycznia – 31 grudnia 2003 oraz 1 stycznia – 31 maja 2004 (w %) – dane uzyskane z powiatowych urzędów pracy

Czas od zakończenia programu:	Ogółem (%)		z tego:							
			Prace interwencyjne		Roboty publiczne		Szkolenia		Staże	
	2003*	2004**	2003	2004	2003	2004	2003	2004	2003	2004
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1 miesiąc	44,0	47,1	78,4	81,9	29,9	32,0	20,3	26,6	45,0	45,7
3 miesiące	45,1	48,0	70,6	70,6	27,7	32,0	30,7	43,3	46,7	46,2
6 miesięcy	46,8	47,7	66,4	62,6	28,3	26,8	39,5	52,4	47,3	47,9

* dane za okres 1 styczeń 2003 – 31 grudzień 2003

** dane za okres 1 styczeń 2004 – 31 maj 2004. Okres ten był niezbędny do obliczenia efektywności zatrudnieniowej ww. programów w 6 miesięcy po ich ukończeniu ⁽³⁾.

Efektywność zatrudnieniowa po wybranych aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu dla powiatowych urzędów pracy woj. wielkopolskim w okresie 1 stycznia 2003 – 31 grudnia 2003 (w %) - dane uzyskane z powiatowych urzędów pracy

Lp.	Powiaty (PUP)	Prace interwencyjne			Roboty publiczne			Szkolenia			Staże		
		czas od zakończenia programu:			czas od zakończenia programu:			czas od zakończenia programu:			czas od zakończenia programu:		
		1 m-c	3 m-c	6 m-c	1 m-c	3 m-c	6 m-c	1 m-c	3 m-c	6 m-c	1 m-c	3 m-c	6 m-c
1		2			3			4			5		
1.	Chodzieski	80,7	73,2	52,6	29,7	16,7	18,0	22,8	34,6	52,8	28,7	35,6	40,8
2.	Czarnkowsko-Trzcianecki	83,4	0,9	0,0	14,2	6,5	8,0	31,5	12,5	15,6	44,5	10,9	4,9
3.	Gnieźnieński	53,7	73,9	85,6	14,4	19,3	20,3	13,6	30,7	39,9	41,0	44,4	51,1
4.	Gostyński	99,2	0,0	0,0	34,8	4,4	21,5	13,4	16,0	16,9	16,6	9,4	9,4
5.	Grodziski	90,7	92,4	89,0	43,5	56,5	52,2	32,3	41,5	53,8	69,0	72,5	73,9
6.	Jarociński	94,6	94,6	94,6	25,0	25,0	0,0	22,7	46,0	52,6	51,9	39,1	8,7
7.	Kaliski	58,9	49,0	38,1	75,1	67,7	46,8	17,8	36,5	51,1	49,1	63,2	72,2
8.	Kępiński	94,7	92,1	86,1	37,7	33,3	26,1	45,5	37,4	34,6	77,0	69,1	57,6
9.	Kolski	85,0	85,0	85,0	7,7	7,7	12,4	5,5	8,6	15,8	43,0	47,5	45,9
10.	Koniński	93,1	94,6	95,9	29,7	34,4	47,3	28,1	40,3	50,1	60,4	66,8	75,4
11.	Kościański	99,4	74,4	26,3	24,2	14,7	15,8	40,0	41,7	50,4	40,3	45,9	50,2
12.	Krotoszyński	70,5	67,6	54,2	15,9	2,3	1,0	18,2	34,9	48,1	45,6	49,8	50,7
13.	Leszczyński	90,8	90,3	78,6	37,3	34,7	33,1	22,2	35,8	36,1	45,4	49,5	49,8
14.	Międzychodzki	86,9	88,2	91,5	4,2	4,2	9,9	37,2	67,4	69,8	44,3	56,7	63,9
15.	Nowotomyski	68,9	68,4	65,8	26,2	29,8	48,8	30,1	46,2	57,2	36,5	43,5	44,3
16.	Obornicki	76,3	77,0	77,0	14,6	17,1	21,1	10,5	20,1	37,3	43,8	44,8	46,3
17.	Ostrowski	69,5	68,0	68,7	25,2	15,3	19,1	18,4	30,3	40,6	37,7	42,1	47,1
18.	Ostrzeszowski	73,4	66,9	67,3	32,1	35,7	17,9	13,3	22,1	32,7	43,9	46,9	54,1
19.	Pilski	88,1	92,5	84,0	39,2	48,8	48,5	16,9	30,0	40,8	55,8	49,1	42,6
20.	Pleszewski	79,9	79,9	47,3	31,9	31,9	2,7	26,0	43,4	49,8	46,5	46,5	17,9
21.	Poznański	96,0	97,1	84,7	40,5	45,9	32,4	14,9	27,0	36,2	54,4	57,9	63,7
22.	Rawicki	96,1	0,0	0,0	28,1	0,0	0,0	11,0	15,9	7,3	34,2	20,6	10,1
23.	Słupecki	93,2	94,8	95,8	61,9	66,2	72,7	12,6	25,8	37,4	63,1	65,6	70,8
24.	Szamotulski	73,3	78,1	78,1	40,0	40,0	40,0	14,2	49,8	69,7	44,1	51,8	59,0
25.	Średzki	90,9	86,4	84,7	16,8	12,3	12,3	11,2	23,5	35,3	44,3	42,0	44,7
26.	Śremski	91,7	92,3	92,3	18,2	18,2	18,2	31,7	41,7	44,2	48,0	56,0	66,7
27.	Turecki	61,7	65,2	66,8	8,8	26,9	31,3	27,5	44,6	65,3	26,8	30,3	35,5
28.	Wągrowiecki	90,4	85,0	85,0	61,5	44,6	40,8	31,4	11,0	15,9	29,2	54,6	53,9
29.	Wolsztyński	66,7	0,0	0,0	61,7	0,0	0,0	33,3	23,3	0,0	18,5	3,7	0,0
30.	Wrzesiński	79,8	79,8	79,8	47,8	27,5	24,6	23,5	38,8	54,7	40,1	57,1	66,0
31.	Złotowski	57,0	64,3	73,2	31,7	40,3	47,5	8,9	19,6	39,3	26,7	33,9	46,1
Województwo		78,4	70,6	66,4	29,9	27,7	28,3	20,3	30,7	39,5	45,0	46,7	47,3
Subregion Kaliski		74,6	70,5	60,6	34,7	27,6	15,0	22,7	36,6	45,8	50,1	50,1	41,3
Subregion Koniński		79,7	81,7	82,8	22,8	28,0	35,4	20,3	31,1	42,2	45,3	49,6	54,0
Subregion Leszczyński		89,8	35,7	23,9	35,7	12,2	18,0	19,1	25,5	24,2	33,1	29,9	28,6
Subregion Poznański		80,4	83,2	82,1	24,9	25,3	25,7	18,0	32,4	43,4	48,9	54,3	60,1
Subregion Pilski		73,8	65,2	63,4	32,2	33,5	37,0	24,0	21,4	30,3	37,9	35,8	36,5

Efektywność zatrudnieniowa po wybranych aktywnych formach przeciwdziałania bezrobociu dla powiatowych urzędów pracy woj. wielkopolskim w okresie 1 stycznia 2004 – 31 maja 2004 (w %) - dane uzyskane z powiatowych urzędów pracy

Lp.	Powiaty	Prace interwencyjne			Roboty publiczne			Szkolenia			Staże		
		czas od zakończenia programu:			czas od zakończenia programu:			czas od zakończenia programu:			czas od zakończenia programu:		
		1 m-c	3 m-c	6 m-c	1 m-c	3 m-c	6 m-c	1 m-c	3 m-c	6 m-c	1 m-c	3 m-c	6 m-c
1		2			3			4			5		
1.	Chodzieski	80,4	78,4	58,8	82,4	70,6	70,6	50,0	100,0	50,0	17,3	19,1	17,3
2.	Czarnkowsko-Trzcianecki	68,9	0,8	0,8	6,6	5,9	3,7	30,4	11,4	12,0	56,3	6,1	9,4
3.	Gnieźnieński	92,9	92,9	92,9	53,3	53,3	53,3	50,0	77,8	94,4	50,0	52,6	52,6
4.	Gostyński	100,0	0,0	0,0	50,0	2,9	2,9	100,0	0,0	0,0	67,2	7,4	9,8
5.	Grodziski	79,3	86,2	86,2	54,5	72,7	54,5	31,6	57,9	68,4	64,3	79,6	89,8
6.	Jarociński	89,0	89,0	89,0	13,8	13,2	1,3	17,2	39,7	39,7	59,3	55,6	11,1
7.	Kaliski	79,1	64,1	52,2	54,4	50,8	30,0	24,7	47,0	66,2	46,0	59,8	71,8
8.	Kępiński	80,0	80,0	80,0	100,0	100,0	100,0	19,4	14,9	11,9	75,0	57,8	45,3
9.	Kolski	78,8	78,8	78,8	9,6	9,6	7,7	64,0	76,0	78,0	58,6	62,1	53,8
10.	Koniński	98,4	99,2	99,2	41,5	51,1	59,6	33,3	48,1	57,0	61,1	70,5	75,5
11.	Kościański	97,1	57,1	40,0	46,2	53,8	53,8	50,0	66,2	55,4	47,8	50,6	51,7
12.	Krotoszyński	66,7	66,7	0,0	16,1	4,9	0,4	47,3	67,3	79,1	76,1	79,9	80,8
13.	Leszczyński	85,1	85,1	79,7	7,1	7,1	7,1	22,5	27,5	30,0	37,1	41,8	38,2
14.	Międzychodzki	69,2	69,2	69,2	18,2	31,8	40,9	40,0	90,0	90,0	33,3	42,6	48,1
15.	Nowotomyski	84,8	83,4	81,4	73,1	69,2	69,2	19,1	26,6	28,7	35,7	43,2	45,4
16.	Obornicki	80,0	80,0	100,0	15,2	22,9	28,6	0,0	8,3	33,3	53,3	56,5	60,9
17.	Ostrowski	66,2	66,2	61,5	6,7	6,7	20,0	22,3	39,5	43,9	6,6	7,1	7,1
18.	Ostrzeszowski	100,0	100,0	100,0	0,0	25,0	50,0	71,1	84,2	86,8	27,8	37,5	37,5
19.	Pilski	55,4	63,0	64,1	39,9	45,6	39,2	33,3	66,7	66,7	51,2	46,3	41,5
20.	Pleszewski	64,3	64,3	18,5	15,4	15,4	0,0	20,0	50,0	63,3	22,6	32,3	45,2
21.	Poznański	97,6	97,6	92,7	31,8	34,6	22,4	14,7	39,0	58,2	40,1	51,4	60,4
22.	Rawicki	98,0	2,0	0,0	75,0	0,0	0,0	24,1	24,1	12,7	35,4	8,6	12,0
23.	Słupecki	89,2	89,2	90,3	16,9	46,2	66,2	50,0	66,7	91,7	72,4	77,6	79,3
24.	Szamotulski	93,1	93,1	93,1	48,5	49,5	49,5	35,7	71,4	92,9	35,0	35,0	35,0
25.	Średzki	55,0	55,0	50,0	31,6	5,3	15,8	60,0	80,0	100,0	17,0	16,0	17,0
26.	Śremski	95,6	96,5	96,5	11,1	11,1	11,1	13,8	75,9	79,3	54,9	65,8	71,2
27.	Turecki	77,1	80,0	84,3	10,7	12,7	20,5	39,7	50,0	50,0	56,8	62,3	65,4
28.	Wągrowiecki	90,5	95,2	47,6	56,9	54,9	29,4	24,2	30,3	12,1	43,9	65,2	43,2
29.	Wolsztyński	88,3	0,0	0,0	27,9	0,0	0,0	-	-	-	92,7	14,5	0,0
30.	Wrzesiński	87,2	85,1	85,1	72,7	45,5	36,4	26,5	58,8	58,8	49,7	58,7	49,7
31.	Złotowski	96,9	0,0	0,0	22,7	47,1	59,7	18,2	27,3	31,8	29,1	39,2	44,3
Województwo		81,9	70,6	62,6	32,0	32,0	26,8	26,6	43,3	52,4	45,7	46,2	47,9
Subregion Kaliski		74,4	68,7	46,4	38,1	33,5	18,5	29,2	47,0	56,2	45,3	49,3	50,1
Subregion Koniński		84,4	85,6	87,3	18,5	26,2	34,9	41,2	54,0	59,1	60,5	67,4	68,9
Subregion Leszczyński		90,5	30,8	26,7	28,0	8,0	8,0	34,7	40,3	32,1	49,0	27,6	27,2
Subregion Poznański		89,4	89,6	88,0	34,7	37,1	36,2	18,5	43,5	59,7	41,0	48,9	53,3
Subregion Pilski		72,3	41,0	32,4	29,5	36,6	34,3	28,6	18,8	16,5	43,1	31,7	27,7

Największe szanse na zatrudnienie w okresie do 6 miesięcy od dnia ukończenia programu dają zarówno prace interwencyjne (choć ich tendencja jest malejąca) jak i staże. Jeżeli chodzi o staże, to są one również jedną z częściej stosowanych metod aktywizacji osób młodych w Wielkopolsce, dlatego wyższa efektywność jest w tym wypadku zjawiskiem szczególnie pozytywnym i świadczy o dużym potencjale zatrudnieniowym aktywizowanej grupy osób.

W przypadku szkoleń zawodowych finansowanych przez urzędy pracy, mimo iż sytuacja w analizowanym okresie 2004 r. uległa w skali całego województwa znaczącej poprawie w porównaniu do 2003 r., efektywność jest generalnie niższa (zwłaszcza w niektórych powiatach subregionu pilskiego i leszczyńskiego), co wskazuje na potrzebę przeprowadzenia istotnych zmian w prowadzeniu tego programu przez publiczne służby zatrudnienia, dostosowując szkolenia do możliwości i kierunków rozwoju konkretnego rynku pracy. Tymczasem w ofercie szkoleń organizowanych przez powiatowe urzędy pracy dominują szkolenia w zakresie umiejętności tradycyjnych, takich jak kurs spawania, kurs obsługi kasy fiskalnej, kurs na operatora wózka widłowego/jezdniowego, z rzadka natomiast organizowane są kursy takie jak kurs przedsiębiorczości czy nauka języka, co w aspekcie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej wskazuje na niedostosowanie oferty szkoleniowej do wymogów rynku pracy.

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, iż uczestnictwo w szkoleniach zawodowych, poprzez podniesienie własnych kwalifikacji, zwiększa szansę odpływu z bezrobocia przede wszystkim w dłuższym okresie pod warunkiem jednak, że szkolenie te zorientowane zostanie w kierunku kwalifikacji niezbędnych w sektorach gospodarki rozwijających się. O ilości i jakości wiedzy przekazywanej bezrobotnym w czasie szkoleń w dużej mierze przesądza czas trwania szkolenia i jego intensywność. Nie bez znaczenia jest również dobór bezrobotnych do poszczególnych rodzajów szkoleń.

W 2003 r., w pierwszym miesiącu po zakończeniu szkoleń, częściej niż co piątą bezrobotny (w 2004 r. – co czwarty), który wziął udział w szkoleniu znajdował pracę (łącznie ok. 1,7 tys. osób). Po trzech miesiącach wskaźnik ten wzrastał do 30,7% (2,6 tys. osób), by po sześciu miesiącach przyjąć wartość 39,5% (tj. 3,4 tys. ponownie zatrudnionych). W okresie od stycznia do końca maja 2004 r. wartości te dość wyraźnie wzrosły i kształtowały się na poziomie: 26,6% (tj. ok. 0,6 tys. ponownie zatrudnionych) w pierwszym miesiącu po zakończeniu szkoleń; 43,3% (1,0 tys. osób) w trzecim miesiącu oraz 52,4% (1,3 tys. osób).

Efektywność zatrudnieniowa dla uczestników robót publicznych w badanym okresie 2004 r. kształtuje się ostatecznie na poziomie 26,8% (w 2003 r. – 28,3%) i jest niższa aniżeli w przypadku prac interwencyjnych, staży i szkoleń. Ta aktywna forma nie daje więc większych efektów zatrudnieniowych oraz ma niewielki wpływ na zmniejszenie ryzyka bycia bezrobotnym w dłuższym okresie, ale pełni ważne funkcje socjalne dla samych bezrobotnych oraz ekonomiczne w środowisku lokalnym. Jest również ważnym czynnikiem poprawy infrastruktury.

Wysoka ogólna skuteczność działań aktywizacyjnych prowadzonych w województwie wielkopolskim (tj. 46,8% w 2003 r. przy tendencji wzrastającej oraz 47,7% w okresie od 1 stycznia do 31 maja 2004 r.⁽³⁾) oceniana na podstawie liczby osób wracających do rejestru bezrobotnych po uczestnictwie w aktywnych programach rynku pracy, jest zjawiskiem pozytywnym.

Wskaźniki efektywności w dużej mierze odzwierciedlają pracę urzędów pracy, jednak należy podkreślić, że każdy lokalny rynek pracy jest inny i nie zawsze w równym stopniu możliwa jest realizacją poszczególnych programów.

Efektywność działań aktywizacyjnych, prowadzonych przez powiatowe urzędy pracy, może być w pewnym stopniu uzależniona od liczby pracodawców znajdujących się na terenie działania urzędu (choć dane statystyczne tego jednoznacznie nie potwierdzają). W przypadku relatywnie małej liczby firm, uzależnienie takie może jednak powodować, iż to nie powiatowy urząd pracy decyduje, którego bezrobotnego skierować na subsydiowane miejsce pracy a przedsiębiorcy. Z oczywistych względów wybierają oni wówczas najlepszych pracowników osoby najaktywniejsze, których szanse na znalezienie pracy i tak są największe) na, o ile to możliwe, istniejące już miejsca pracy. Rozwiązaniem tego problemu jest posiadanie jak największej „bazy” przedsiębiorców współpracujących z urzędem (szczególnie małych firm) tak by musiały one konkurować ze sobą o subsydiowanych lub wyszkolonych pracowników czy też stażystów. Pozwoli to PUP na prowadzenie rzeczywiście samodzielnej polityki rynku pracy na lokalnym terenie, co w pełni uzasadniać będzie takie kryterium jej oceny, jaką są wskaźniki efektywności.

Ilość partnerów współpracujących z powiatowymi urzędami pracy w województwie wielkopolskim

Lp.	Powiaty	Podmioty gosp. narodowej w powiecie ogółem *	Podmioty gosp. narodowej współpracujące z PUP **	Udział podmiotów gosp. narodowej współpracujących z PUP
		liczba podmiotów	liczba podmiotów	%
1		2	3	4
1.	Chodzieski	4 031	1 003	24,9
2.	Czarnkowsko-Trzcianecki	6 264	1 104	17,6
3.	Gnieźnieński	13 600	428	3,1
4.	Gostyński	5 815	1 362	23,4
5.	Grodziski	4 292	806	18,8
6.	Jarociński	5 006	1 328	26,5
7.	Kaliski	16 464	3 381	20,5
8.	Kępiński	4 637	2 374	51,2
9.	Kolski	5 991	690	11,5
10.	Koniński	13 947	721	5,2
11.	Kościański	7 522	333	4,4
12.	Krotoszyński	5 789	1 455	25,1
13.	Leszczyński	13 014	2 545	19,6
14.	Międzychodzki	3 185	609	19,1
15.	Nowotomyski	6 825	1 876	27,5
16.	Obornicki	5 691	252	4,4
17.	Ostrowski	14 577	908	6,2
18.	Ostrzeszowski	4 453	692	15,5
19.	Pilski	11 893	2 764	23,2
20.	Pleszewski	4 579	970	21,2
21.	Poznański	121 740	4 134	3,4
22.	Rawicki	4 580	1 438	31,4
23.	Słupecki	4 486	178	4,0
24.	Szamotulski	7 798	625	8,0
25.	Średzki	5 069	206	4,1
26.	Śremski	5 540	1 780	32,1
27.	Turecki	4 757	2 019	42,4
28.	Wągrowiecki	5 746	1 464	25,5
29.	Wolsztyński	5 416	370	6,8
30.	Wrzesiński	7 654	1 706	22,3
31.	Złotowski	3 935	765	19,4
Województwo		334 296	40 286	12,1
Subregion Kaliski		55 505	11 108	20,0
Subregion Koniński		29 181	3 608	12,4
Subregion Leszczyński		36 347	6 048	16,6
Subregion Poznański		181 394	12 422	6,8
Subregion Pilski		31 869	7 100	22,3

* dane z Urzędu Statystycznego - stan na dzień 30 września 2004 roku

** dane uzyskane z powiatowych urzędów pracy – stan na dzień 30 września 2004 roku

PODSUMOWANIE

Głównym przeznaczeniem Funduszu Pracy jest łagodzenie skutków bezrobocia oraz finansowanie programów aktywizacji zawodowej dla bezrobotnych. Decydujący wpływ na skalę i strukturę wydatków Funduszu ma sytuacja na rynku pracy, a w szczególności poziom bezrobocia oraz liczba uprawnionych do pobierania zasiłków i innych świadczeń finansowanych z FP.

Zainteresowanie aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu ze strony osób zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy Wielkopolski jest duże. Z jednej strony z uwagi na możliwość uzyskania dochodu, choćby okresowego, z drugiej natomiast możliwość zdobycia cennego doświadczenia zawodowego, które czyni osobę bezrobotną bardziej atrakcyjną na wymagającym rynku pracy, bądź też podtrzymywania aktywności zawodowej.

Również ze strony pracodawców zainteresowanie organizowaniem tych form jest bardzo wysokie. Pracodawca aktywizując osobę bezrobotną, z jednej strony zyskuje taniego pracownika z drugiej ma możliwość ocenienia go pod względem wiedzy merytorycznej, zaangażowania w pracę, sumienności itp., dzięki czemu znaczny procent osób aktywizowanych uzyskuje zatrudnienie. Najbardziej popularną formą aktywizacji, szczególnie młodych ludzi, są staże gdzie efektywność zatrudnieniowa osiąga 51%.

Niestety w województwie wielkopolskim liczba pośredników i doradców zawodowych w powiatowych urzędach pracy wynosi 299 osób. W związku z tym średnio na jednego pracownika służb doradczych i pośredniczących w poszukiwaniu zatrudnienia przypada około 777 osób bezrobotnych. Trudno w tej sytuacji oczekiwać od powiatowych urzędów pracy, aby „szły za osobą bezrobotną”. Zadania dotyczące bezrobocia przejęły samorządy powiatowe i to na nich spoczywa obowiązek zapewnienia właściwej obsługi, która z wyżej wymienionych względów jest niemożliwa. Należy się zastanowić, czy tylko zbyt niska liczba pracowników merytorycznych wpływa na taką a nie inną działalność powiatowych urzędów pracy. Świadczy o tym niski procentowy udział podmiotów współpracujących z powiatowymi urzędami pracy. Współpraca ta winna być niezwłocznie zintensyfikowana.

Z przedstawionego materiału jednoznacznie wynika, że aby realizować aktywną politykę na rynku pracy wymagana jest współpraca wszystkich partnerów funkcjonujących na tym rynku.